

LIVIO BENINTENDI

Numero 4388

LETTERA J

Piano 8

2438 Eobanus (Helius). Bonae Va | Letudinis Conservan- | Dae Praecepta
Ad Ma | gnificum D. Georgium Strutiaden | Autore Eobano Hesso |
Medicinae Laus ad Martinū Hunum | COENA BAPTISTAE FIERAE
DE HERBARUM UIRTU | TIBUS, et ea medicæ artis parte, quæ in |
uictus ratione consistit. *At the end*: Argentorati per Henricum Sybold. |
Anno M.D.XXX. 8vo. *Rom. char. with Greek passages.* 63 ll. + 1 bl. l.;
sign. (A-H⁶). Woodcut initials. Half-vellum; very good copy.

Strassburg, 1530. 18s. 6d.
RARE and important work. Not in Brunet, Deschamps or Graesse. Panzer, VI, 118;
Maitt., II, p. 735; Clem., VII, p. 48. No copy of this ed. in Br. Mus. No copy in Surg.
Gen. Libr.
Eobanus Hessus (Helius), German poet, historian and physician, b. Bockendorf, in 1488,
d. 1540.

Voluntarium Timian Germanum, 1607. | Patrum non sine permissu.
348 pp. + 1 l. + 1 bl. l. ; sign. (4 ll. (in 8 pp.), B-Y⁸, Z⁴). Good copy in
damaged limp vellum. Florence, 1607.

Unknown to Brunet, Deschamps, Graesse, Éloy and Ebert. Jourdan, III 142. No copy
in Surg. Con. Libr. U.S.
660 MEDICINE AND ALLIED SCIENCES.

†2443 Hortus Sanitatis. Hortus | Sanitatis, Quatuor | libris haec quae
subsequuntur | complectens. | De Animalibus & Reptilibus. | De Avibus
& Volatilibus. | De Piscibus & Natatilibus. | De Gemmis & in uevis terrae |
nascentibus. | Singula autem Capita suis pulchrê depicta sunt | Schematibus
siue figuris | Omnia castigatius, quàm hactenus, uidere licuit. | id quod
æquus Lector ex collatione fa- | cile peruidere poterit. | Appositus Est
Index, Re | rum quae ad Medicinam spectant, | quàm copiosissimus. |

E
L

C

BONAE VA

LETVDINIS CONSERVANZ
DAE PRAECEPTA AD MA
gnificum D. Georgium Struciaden
Autore Eobano Hefio

Medicinæ Laus ad Martinū Hunum

Coena Baptistæ Fieræ de herbarum uirtu
ribus, et ea medicæ artis parte, quæ in
uicinis ratione consistit

HENRICVS SYBOLD

Lect. S. & ualetudinis curam

Valetudinem bonam & longeuitatem, L. amice, non solum ex fatis metimur, ut Astrologis uisum est, sed hec etiã nobis diligentia & prudentia presant. Nam & Plutarchus autor est. Multos corpe imbecillo, et parũ firmo, uitã longam, sola diligẽtia fuisse cõsecutos. Quam in re præcipuũ momentum habet regula, seu rõ quedã uitendi et tuendẽ ualetudinis. Quã nobis Eobanus Hessus, homo apprime eruditus, fere ex uñiuersa medicorũ silua collegit, et ut res gratior esset, eleganti carmine cõplexus est. Carmen ipsũ gratia et sale cõditur, arguta quadã facilitate rotundũ, dulci quodam murmure aures demulcens. Res ipsa non uano titulo, sed utilitati cuiq; se cõmendat. Quid enim optabilius recta ualetudine? Annexuim⁹ Medicinẽ Encomion, ac Baptistæ Fieræ de herbarũ uirtutibus cõnam facile lautissimam, quod hec omnia, argumento non inepte coherere uideantur. Habes hic p̃gymnasmata seu elemẽta quedam medicinæ, sed quẽ ad usum presentẽ, nec ipsis quidem medicorum pandectis prætuleris. Viue, ac Vale.

13934

BONÆ VALETVDINIS CONSER
uandæ, ex uarijs Medicorū ceu messibus E O B A
NI HESSI diligentia decerptum Præ
merium.

Vsa repertoris Medicarum filia rerum
Te duce conanti scribere pauca, saue
Cœlorū dec⁹ Vranie, sed Apollie nata
Quē peperit nullo Pieris usa uiro.
Huc ades, & nostris te Diua laboribus
Dū ferim⁹ medica pharmaca pauca manu (inter
Sed mihi nec faciles monstret Podalyrius herbas
Nemo hic Phillirides, nemo Machaon erit
Diua potens numeris, cœlo sata, spirer, & ipse
Qui dedit has artes Christus Apollo regat
Pauca canam cantata prius, sed Apolline nullo
Et labor hic aliquo nomine noster erit
Namq; hic si qua leges adiuncta prioribus, Idem
Nos ea de tenebris exeruisse scies
Nam quæ fœda situ iacere, &mersa profunda
Barbarie, uersu lucidiora fluent,
Adde quod et numeros facile est meminisse, nec ullis
Dotibus ingenij gratia maior inest
Quisquis ad hæc igitur, ceu progymnasmata, uultū
Demittes, oculo fac patiente legas,
Nec uicio uertas, quia sit rude Carmen, & omni
Excelsi careat dexteritate stili
Scripsimus ista rudes, cui nunc assuescimus, artis

Et sunt præcipiti carmina facta mora
Tu quoque Sturtfadū decus & noua fama Georgi
Huius præcipuus Carminis author eras
Cogere nāq; tibi ceu prima elementa iubebas
Cuius nunc titulos, et decus artis habes
Has igitur tibi primitias ignobilis agri
Paruaq; de sterili munera rure damus
Accipe, serq; libens inopis mediocria Musæ
Sæpe etiam Diuis uilia dona placent
Tunc ubi me studijs maior melioribus usus
Induet, hjs paruis arduiora canam
Nūc ne lōga breues equēt exordia ludos
Hinc meus in cœpto puluere curret equus
Principio quicūq; uoles, animoq; ualere
Corporis & sana conditione frui
Omnia curarū fomenta relinque, nec ullis
Pectus habe pressum sollicitudinibus
Anxia mens non ipsa sibi, non rebus agendis
Constat, ab hac uiciū corpora sepe trahūt
Hinc uariæ pestes, morborum hinc mille figuræ
Credere animum nostri corporis esse ducem
Sæpe graues ista ueniunt ex arce labores
Sicut ab aereis pestilis aura plagis
Quære igitur, sed honesta, tuis solatia curis
Quæ tibi nec somni, nec loca sola dabūt
Uttere conuiuis non tristibus, utere amicis
Quos nuge, et risus, et ioca salsa, iuuant
Tæge Chelin digitis, animi dolor omnis abibit

Dulcisonū

Dulcisonum reficit tristia corda melos
Ira animis lætale malum procul absit, ab illa
Mors sæpe ingenij corporibusq; uenit
Hinc atram ratione omni præuerrere bilem
Conuenit, & caulis non statuisse locum
Immodici sensus perturbat copia Bacchi
Inde quis enūmeret quot mala proueniant?
Corporis exhaurit succos, animiq; uigorem
Opprimit, et mētes strangulat atq; necat
Sed prius in sicca gaudebit piscis arena
Bacche oblite modi, quam tua damna canam
Atq; easūt alio quodam mihi d'cti libello
Et sunt nequitie nomina multa tuę
Ergo modū præscribe deo tā grande nocenti
Cum uenit accepta conditione iuuat
Mœsta procul fugiant longæ fastidia mēte
Sic pota ut sitias, sic ede ut esurias
Nec propere a mēsa studijs intenderis unquam
Aut tribus, aut horis quattuor inde uaca
Qd' si forte tibi quiddā dormire necesse est
Alicui post epulas fluxerit hora uide
Ocia perturbant stomachum, iuuat actio, ni sit
Nondum concocto turbidus ille cibo
Quotidie cibus est, tibi bis sumēdus, at ille
Sit probe conditus, sit leuis & modicus.
Vina sitim, comedenda famem spectare decebit
Inuito stomacho qualiacumq; nocent.
Meiere profuerit quoties uelica laborat

A ;

Fece

Fece grauis uenter, nec cohibendus eris
Nec flatum retine. nisi noxia cogat honestas
Hic est natura praeside turpe nihil
Edicto uenit crepitus ructusque teneri
Claudius, o medici principis Imperium
Esse magis frugi coenam quam sumptibus auctam
Lauram magis, sed non fercula multa, uelim
A coena lucubrans unam ne excesseris horam
Ne cerebro noceat, nox uigilata tuo
Occiduo cum sole cubilia strata subintra
Tu quoque de plumis, hoc redeunte, redi
Sic etenim ratio naturae suadet, & illas
Condedit ingenij corporibusque uices.
Tempora nam somno nocturna, diurna labori
Cum dedit, haec uoluit nos data iussa sequi,
Sed quia tardat hyems phoebum, quia tempore messis
Exorta citius luce colorat humum
Ipsa parens rerum tibi tres, & quattuor horas
Depurat, haec iustae tempora noctis erunt
Dormiturque latus dextrum preme, mane sinistrum
Incoctum ratio digerit illa cibum
Mane relucentes caput erecturus in auras
Et caput, & corpus leniter omne frica.
Tum porro manibus puro de fonte lauatis
Os, oculos, dentes, purior unda lauet.
Tum comato uagos sed eburno pectine crines
Haec cerebro res est non medicina leuis
Dum licet ante cibum stomacho sine pondere, corpus
Omne

Omne bis exerce, sed modice & leuiter
Lotus ubi exieris thermas fuge frigora, pransus
Stare potes, modice si libet ire potes
Stantis enim cibus in stomacho confedit, euntis
Est eadem ratio, si pede tardus eat.
Prandia non adeas, nisi amor te cogat edendi
Et uacuum stomachum noueris ante cibo
Peius enim nihil est humano in corpore, quam si
Mixtio discordans fiat uterq; cibus
Qui bene concoxit multo satis ille labori est
Qui male, præscripta se ratione gerat
Vtiliter uegetant uocalis uerbera linguæ
Arma, pilæ, saltus, tessera, cursus, equi
Ut peccat stomachum qui mole grauauit iniqua
Sic plerumq; nimis continuisse nocet
Quæritis an Veneri liceat parere uocanti
Hic quoq; erit certus, sicut ubiq; modus
Multa Venus uires exhaurit, spiritibusq;
Noxia, consumit corpora in ille modis
Rara leuat, corpusq; iuuat Ven⁹, optima uita est
Quæ neq; casta nimis, nec nimis est petulans.
Artu cui studij flores fructusq; petuntur
Si possis Venerem spernere sanus eris
Nam ꝑ nec Aonidū Venus improba ludit i hortis
Nec turpes flammæ Musa pudica probat
Ipsa gubernatrix studiorum casta Minerua est
Artibus ingenuis est inimica Venus
Quattuor ergo tui uelut instrumenta laboris

Seruare arcana Religionē stude
Pectoris in fontem Sanguis uenustissimus intrat
Nobilis assurgens spiritus inde uenit
Viribus inde uigent, toti uitalibus artus
Dicitur, hic reliquis purior esse uapor
At Cerebro uelut etherea dominantur in Arce
Effectus uirtus quos Animalis habet,
Naturalis Epar uirtus stomachumq; uoracem
Possidet, omnigeni sanguinis ista domus
Ergo spiritui sanguis deseruit, at ille
Sensibus, hij famulos ceu rationis agunt
Quisquis amat igit̃ studiorum intendere curis
Hęc tanta in promptu commoda semper habe
Qualis enim sensus de sanguine spiritibusq;
Talibus ingenium uiribus esse solet
Custodire potes medicas hęc firma per artes
Si frugi uitam uiuere forte uoles
Hęc tibi palladio quicumq; ex puluere laudem
Queris habe, sed nos utraq; turba manet
Iam ne cuncta putes paruo uoluisse libello
Claudere, quæ nemo dinumerare queat
Accipe consilium quo non est uerius ullum
Atque ita naturam dicere crede tibi
Senus es, & nullis confectus corpora morbis
Et tuus es, nec te iussa aliena trahunt
Nullius obstrictus Medicorum legibus esto
Deformet corpus nullus alipta tuum
Quin potius uarium uitę sectare tenorem

Teq; tibi similem ne patiare diu.
Nunc urbana potes tractare negocia, sepe
Rura, graues casus non habitura peres
Mille uoluptatum species tibi rura ministrant.
Non aliquo poteris sanior esse loco
Nunc timidum longa captabis arundine piscem
Nunc udo aereum uimine fallis auē
Nunc errare greges pecudum spectabis ab alto
Vertice, nunc lyluas frigidaq; antra subis
Nusquam commodius quam uiuere rure beato
Illa potest ipsos uita decere Deos
Foelices quos rura iuuant, quibus illa uoluptas
Contigit, hoc optem uiuere posse modo
Hacego uel Croesos uita mutare ducentos
Hac nolim Phrygij ditia regna Midæ
Sæpe hic profuerit placide indulisse quieti
Sæpius, at sanis, præstat agenda dari
Perdit enim ualidas uecors ignauia uires
Confirmat medicus restituitq; labor
Illa senectutem citius quam debuit adfert
Hic æui florem donat adesse diu
Interdum thermas, interdum frigida inibis
Balnea, sæpe unges corpora, sæpe minus
Sæpe tibi tuto poteris uulgaribus uui
Sæpe frequens, alio tempore solus eris
Nōnunquam plus quam decuit sumplisse ciborum
Nunc potes audacem non habuisse gulam
Uttilius multum, qui concoquit, omnia, sumit

Nulla quidem sanis regula certa datur
Hæc poterunt seruare alacres, & corpore firmi
Ius libertatis nullius æger habet
Sanus es, auxilium noli consumere morbi
Vt si forte cadas, tu medeare tibi
Nam cito destituunt consumptæ corpora uires
Restituunt ualidæ quamlibet ægra sibi
Nunc tibi quæ ratio, quæ sit natura ciborum
Versibus imparibus nôster Apollo canet
Non tamen omnigenum. Quis.n. queat ista futuræ
Præmetium messi, Carmina pauca, damus
Sicut edax ignis præpinguem lampada pascit
Donec stупpa calens quo foueatur habet
Postquam deinde sequax flammâ defecerit humor
Ipsa perexiguo tempore tota perit
Sic calor in nostro bibit humida corpore, donec
Naturæ faciles sunt alimenta cibi,
Quæ si deficiant rimantem cuncta calorem
Certum est hoc animam depereunte sequi
Namq; ubi iã quod agat non inuenit, efflat in auras
Materia uires destituente suas
Illa igitur ratio est quæ corpora nostra foueri
Præcipit, & certa lege necesse facit
Et quia dissoluunt calor, & qui circuit aer.
In loca qui subeant est opus esse cibos
Qui quia sunt uarij, nec ab una lege petendi
Refert accipias quosue quibusue modis
Vtq; hinc incipiam. Quosdam quæsisse uidemus
Quæ

Quæ caro plus uegetet corpora, quæq; minus
Bruia feris uideo prælata domestica, quorum
Plus alimentorum carnibus esse putant.
Illa tamen durant, & fortia corpora reddunt
Hæc ut sana magis constituantur agunt
Quis neget utq; negat nemo sic prima Suillis
Carnibus, & merita gloria laude datur
Erepi pavidis lactantes matribus hædi
Et multis nuper nata capella placet
Attamen est ratio palmam tribuisse Suillis
Quod similes hominum carnibus esse ferunt
Quod uerum docuit rerum experientia doctrix
Quæ potior causis omnibus esse potest
Sæpe humana aliquos in uiscera casus adigit.
Atq; homines iussit mandere dira fames
Ne quid inexpertum Medicina relinqueret, olim
Membratim uiuos execuere uiros
Atq; ita diuinum, paucorum crimine, munus
Facta, nefas dictu, carnificina fuit
Quæ uelut e spacio res me tulit, ergo Suillæ
Vis naturæ hominum proxima arnis erat
Lanigerarum ouium succo peccante redundat
Hircus olens, iudem capraq; crimen habet
De boue semper edat qui, bilem despicit atram
Quo sanior bos est, hoc caro peior erit
Viscera si quis edat uetulæ prærancida uaccæ
Implicitus duris febribus esse uolet
Me lepus hyberno caulẽ depastus in horto
Quantumuis

Quantumuis bilis terreat atra, capit
Me, tenere cęcis data pꝛęda cuniculus antris
Me, tenerum quicquid lustra domusq; ferunt
Concoctum nimium dura est ceruina. Sed illam
Conditam calidis sumere sæpe licet
Laudat̃ uitulinã magis, sed ab ubere matris
Rapra modo, ueteri est gratia nępe minor
Summatim noua sunt semper meliora uetustis
Et stomacho possunt commodiore coqui
Sic maribus castrata pꝛębunt pinguis ficcis
Quadrupedũ nec nos cętera turba mouet
Vidi ego in Arctoïis impexũ Tartaron oris
Immanes auidis dentibus esse feras
Vidi et equina fero lacerare caduera morsu
Crudaq; Sauromatis frustra fuisse cibum
Quas ego non Alces, immania monstra, cõmedi:
Quos ego non Vros semiferasq; boues:
Dij melius tali quam uitam degerẽ cultu
Qui nihil humani, nomina pꝛęter, habet
Nos cęlo meliore sati, meliora sequemur
Corporis atq; animi quo tueamur opes
Quę quibus adfuerint non illis aurea deerit
Copia, nec regnum diuitis omne Mydæ
Tam bene si ualeas animoq; et corpe, uinces
Quę bona cumq; homini maximus orbis habet
Hoc poteris medicas pulchre tenuisse per artes
Si modo non sordent hæc elemẽta tibi,
Ergo ubi carne famem pulsurus es, hoc quoq; cura
Quid

Quid faciant stomacho singula membrorum tuo
Auribus & rostris que sunt in quoque animali
Et caro durior est, & minus apta coqui
Lingua parte nutrit, quia laxa et sanguine casta est
Sive sit illa auium, sive sit illa boum
Mammarum de glande ferunt prestare Suillas
Exanguis renes non cito posse coqui
Sæpe audis cerebellorum pituita molesta est
Apte cocta tamen conuenienter alunt
Spinarum similis cerebro solet esse medulla
Dulcia gustanti plus tamen illa sapit
Cor, lecur, atque Lien succi sunt nulla ferentis
Commoda, sed nigra corpora bile grauant
Concoctu facilis pulmo est, & laxior illis
Sed nimio utentes phlegmate tardat ali
Intestina quoque humorem crassum omnia gignunt
Incondita magis, puluerulenta minus
Cetera prestabunt Medici maiora professi
Noster in exiguo puluere sudat equus
Plumigerarum Auium ratio est diuersa: Quod illarum
Digestu faciles, corpora peius alunt
Ex his precipue, Perdix, tenerique Columba
Et quæ de Scythico Phaside nomen habet
Gallinarumque hominum manibus data pabula pastarum
Notior & prisca Antagen Ionibus
Firmius in partibus alimentum creditur, ut quas
Allectas pastu retia parua trahunt
Vocales Merule, Frigillaque frigore gaudens

Et

Et passer petulans, & galeata caput
Sed tamen a nostris patinis procul improbe passer
Esse uelis, plus te dulcis Alauda placet
Voce sua melius uernabit Dauilas ales.
Debeat ingratae quam cibus esse gulæ
Stercoreos edat ille Epopas, dirasq; Celenos
Qui tantum possit non metuisse nefas,
Inter aues, Turdus qui dixit gloria prima est
Quercubus Epyri uer. or ille fuit
Plus tamē hanc commendat hyems æstate uolucrum
Tunc loca luni peris namq; referta colunt
Gratior Autumni præpingues copia reddit
Tunc humiles colles, & loca plana tenent
Quid moror in paruis: mensarum gloria Pauo
Plus lauti & nitidi quam bonitatis habet
Intulit hunc primus cænis Hortensius audax
Addubites lingua doctior an ne gula
Sæpe meas oneret mensas fluitatilis Anser
Dummodo sagina membra grauata trahat
Corpora multum implet, sed adheret inutilis humor
Et stomacho infidens uix bene digeritur
Tu tamen implumes sapienter adederis alas
Rectius hñs editur partibus omnis Auis.
Paruum distat Anas ceruice & pectore prestans
Dixerit ergo aliquis, cætera redde coquo
Munda ualebat edi rostrator omnibus ales
Cui Palamedææ præualuistis Aues.
Qui primus docuit Phœbæos mandere Cignos

In Phœbum & Musas impius ille fuit.
Sed tamen hos eadem ratio est imponere mensis
Quæ reliquis raro parcat aquatilibus
Omnis enim uolucrum fluuios quæ turba frequētat
Eduhū iucium deterioris habet
Nunc quid ab arboribus prosit noceat ue legenti
Parte aliqua, tantum sed breuiore canam
Nec mea. Glandiferas quercus nondum orbis adulti
Musa canet, uerum temporis huius opes
Præcipue Autumnī pregnantis diuītis hortos
Copia quem cornū tota fluente beat.
Ergo tot inter opes regnantis fructibus anni
Prima locum merito Ficus & Vua tenent,
Vtraq; nam succis implent melioribus, & nil
Quo noceant uicij damna ferentis habent
Alba prius, nunc rubra tuo de sanguine Thyſbe
Humida sunt multum. frigida Mora minus
Ante cibos gustata, alios sunt mollia uentri
Et stomacho, quamuis parua alimenta ferant
Noxia sunt stomacho Cerasi prædulcia Poma
Ingerat huic eadem si quis acerba, iuuant
Illa mouent, hæc adstringunt communiter aluunt
Vis Vuas eadem rubraq; Mora tenet.
Vt iuuat uilibus uentrem nux Pineæ succis
Sic ægre uires exuit ipsa suas
Persica quisquis edes, cænæ sint prima uideto
Ne noceant alio non cito pulsa cibo.
Dulcia Mala calent reliquis magis, & cito uentrem
Restituunt

Resituunt, Accidit frigidus humor inest
At stomachum firmani, aluumq; austera coercent
Præcipue arboribus quæ legit alta Cydon
Quæ Pira non leuius matura & grandia possunt,
Sed plus corporibus roboris inde uenit
Punica non implent adeo. Sed frigore ledunt
Mespila ut astringat. Sorbaq; laxæ, uora
Iuglandes prodesse ferunt, nec pascere multum
Pascere Auellanas plus, ualuisse minus
Diues amigdalino mensam sine lacte cauet
Pauperibus medicam non tulit ullus opem
Barbara longinquis quæ misit pruna Damascus
Ante cibos aluum, sumptis mouere solent
Si quem sacra tui uicinis Dodona iuuabunt
Setigeri stomachum uellet habere suis
Castaneas molles patulæ sub tegmine fagi
Ipse ergo pro duris glandibus esse uelim
Sunt etiam uario diuersa Legumina pastu
E quibus audaci legimus ista manu
Laxior exiguas Lentis potes esse. Sed illis
Ater in exiguo corpore succus inest
Sæpe Fabæ leni sufflarunt corpora flatu
Pisa minus, bilem sed peperere nigram
At tibi quæ clarum peperere Legumina nomen
Nomine sunt Cicero, nunc quoq; grata tuo
Exhaustis redigunt genitalia semina menbris
Nec uenerem uires deseruisse sinunt
Quinetiam lapidem uescæ sæpe minutim

Duriter

Duriter hærentem dissecuiffe liquet
Reptilibus Cynicum uescatur turba Lupinis
Immundos decuit fordida pera canes
Sæpe aliquem memini de Fœno dicere græco
Arte cibum sumptum calfacit & soluit
Plura nec hic opus est, nec uulgi postulat usus
Ergo etiam hic olerum nomina pauca canam
Hortorum Lactuca decus, quia friget & humet
Sæpe leues somnos conciliare solet
Atq; ut corporibus reliqua omnia uincit alendis
Sic uiui succus sanguinis inde uenit.
Cruda est Beta nocet. coctam sumpsisse iurabit,
Sumpta frequens stomachum uellicat, atq; lecur
Brassica uentris onus bis cocta comestaq; sistet.
Sed semel & modice cocta resoluit idem
Profuit hanc succo conspergere pinguis oliuæ
Lac auget, multum sanguinis esse facit
Ignauum sine honore Blitum, sine uiribus estur,
Hoc solo uentrem quod probe deiciat
Herba salax Eruca. Deæ gratissima Amorum
Sæpe uelim nostras condiat illa dapes.
Illa leui flamma frigentes calfacit artus.
Illa leuat fessi tedia longa thori
Miscueris dictam Satyrorum amoribus herbam
Vrticæq; leui semina trita manu,
Hei mihi ne castas spectatum uade puellas
Ille furor nulla dissimulatur ope,
Hinc nigra quæ gelidis gaudent Nasturcia riuis

B Offendunt

Offendunt stomachum, sed Venerem stimulant
Raro cibos ineunt cum dulcibus Intiba maluis
Recte utrunq; tamen si libet, esse potes
Frigidus Attriplcum cholerae uim discutit humor
Coctarum, crudis uirus inesse puta.
Nunc age quae solis ualeant radicibus herbæ
V sibus humanis, commeminisse libet
Commoda multiuoris præbent alimenta colonis
Rustica proiectis eruta Rapa comis
Nam quia naturæ calidæ uim temperat humor
Inflat, alit, Veneris dulcía bella mouet
Longa breues stomachi pellunt fastidia bulbi
Iamq; olim Veneri mortua membra nouant,
Viscosos grauido humores a pectore ducunt
Corpora bis cocti plus aluisse solent.
Adde garum succumq; oleæ magis omnia præstant
Sed tamen & flatus, torminaq; efficiunt.
Sunt etiam calidi mensis sua munera Dauci
At uicio, cocti non satis, esse solent
Allia si quantas habeant graue olentia uires
Quæris, habe paucis quæ meminisse iuuat.
Hoc hortensè genus Græci Scorodona uocant
Hoc ceu Theriacam, rustica turba probat,
Nanq; uenenatis melius uix ulla medentur
Pharmaca, serpentes illius arcet odor
Morsu lætifero quem lesit Araneolus Mus
Hoc bibat, hoc etiam dira aconita fugat
Præterea coctum ue cibo crudum ue comestum
Calfaciæ

Calfacit, & stomachos humiditate leuat
Est tamen ex multis alijs nescire pudendum
Quod nihil hoc Veneri gratius esse solet
Verum oculis stomachoq; nocet si copia sumpti
Multa sit, & sicca conficit ora sui
Vilia mordaces quamuis sint prandia Cepæ
Cruda tamen stomachi dissoluisse queunt
Plura malis coctæ, crudas nocet esse, medentur
Esse tamen noli qui memor esse uoles
Officiunt oculis capitari segmina Porri
Interiora graui uiscera mole premunt
Hinc uario exurgunt insomnia plena tumultu
At uenerem, sicut talia cuncta, mouent
Præteriturus eram Raphani bona, quilibus aiunt
Radices inter nomen habere bonas
Ille replet uacua uentosis flatibus aluum
Ante cibos noli sumere, crimen habet
Attamen & laudem, sensus quia reddit acutos
Et sunt ante cibum qui magis esse probent
Fabula narratur sacros ab Apolline Delphos
Omnibus hunc alijs præposuisse cibus
Ex auro ut Raphanum sacraent, pondere Betam
Argenti, plumbum Rapa fuisse ferunt
Si quis amat Tuberes Boletos rodat olentes
Sed nisi percoctis, uirus inesse putet
Nam neq; desipuit qui, qualem Claudius ædis
Boletum, lepido carmine dixit, ædas
Cui pituita placet ugi inani frigida succo

Pectora, Fungorum milia multa uoret
Humida frigoribus cognata Cucurbita, paruo
Quod uires faciat pondere corpus alit
Sunt eadem duris Peponibus omnia, preter
Quod lapidem trudent. & Choleram pariunt
His minus humectat Cucumis frigetq; sed idem
Est succo, malus est, & male digeritur,
Frumentis quoq; non eadem natura, nec idem
Est sapor, ex illis pauca, sed apta, canam
Nobile uiscosi genus est ne inutile Chondri
Si bene, ceu uilis Pufana, coctus erit
Dulci quisquis amat Alicam confunderè Mulso
Ad similem Chondro noueris esse cibum
Haud leuiter Triticum coquitur, sed plurima coctum
Robora, si Panem feceris inde, dabit
Hunc tamen eximium dabit e Siligine pistor
Mox Similem dotes nostra Culina probat
Seruitis aptas prestabunt fursura cœnas
His est per uentrem ianua laxa satis
Hordea desiccant bene fricta, sed humida coctis
Vis erit, exiguum roboris inde datur
Balnea uisurus madidas estate Polentas
Nisitias siccis faucibus, ante uora
Cætera uel nobis incognita sunt, uel eisdem
Viribus, & breuibus uix referenda modis
Semper edat fatuos, Monachorum prandia Pisces
Cui placet elumbis regula Pythagoræ
Phlegmatico turbant tenues humore medullas
Sanguinis

Sanguinis inde aliquid quis putet esse boni?
Et tamen hinc quod edam fuerit, ne forte recusem
/Eloceum tenerum, difficilemque Lupum,
Nec tantum e Siculo petitur Murena profundoque
Omne quod est ullis flumina nostra ferunt
Qualescunque tamen pingues fuge, pingue uenenum est
Omnibus & prauus piscibus humor inest
Caseolos, nisi lactentes, & ab ubere pressos
Ne crebro comedas consuluisse uelim.
Inde putri mordax uesicæ pondus adhæsit
Gutta nec inde boni sanguinis ulla uenit
Vesceris, sed adhuc a matre calentibus Ouis
Optima Gallinæ, Phasiadesque ferunt
Vtque magis uires augere trementia possunt
Sic melius stomacho sorpra uenit e solent.
Atque Tarpei custos Iouis excubat Anser
Quæque parit, non sunt optima, claudus Anas
Frisca meis nolim contingere plurima cœnis
Ni soluant acri mista falerna Garo
Lacte ferunt Nomadum gentes uixisse ferino
Et mulgere truces sæpe Cynocephalos
Pascitur emulctis horrens niue Sarmata Bubus,
Quosque uiros propior Parrhæsis ursa uidet.
Hinc sua littorei miserunt dona Suedi.
Hinc fera flauentes Anglia caseolos.
Hinc quam lata patet niuei Germania lactis.
Munera, præcipue Saxonis ora, probat.
Quique suis alacres habitant in montibus Helli.

B ;

Et

Et clausi æternis rupibus Heluetij.
Quid Phrysijs referā, quid Vestphala rura, quid oēs
Assuetos placido munere lactis alit
Corpora præcipue cum robore firmet atq;
Et cito condiscat sanguinis esse loco
Hinc niuei crassiq; æqualiter, optima uirtus
Cætera me breuitas dicere iussa uetat
Præteriturus eram quod præterisse nocebat
In partes siquidem Bacche uocandus eras
Corpore nam quicumq; uoles animoq; ualere
Scire operæ precium est quid queat ille Deus
Omne merum uires in corpora præstat, et auget.
Idq; magis si sit crassius atq; rubens
Dulce nocet stomacho, quamuis alimenta ministret
Consult ut stomacho si quis acerba bibit
At minus hoc nutrit, multo minus alba. Sed omni
Plus solum uino commoditatis habet
Et siccum calidumq; magis uetus omne recenti est
Difficiles etiam soluere musta solent
Omnia restituumt cognatum uina colorem
Et cito pars melior sanguinis inde uenit
Nam penetrat, partesq; cibum partitur in omnes
Membræq; restituit quæ tenuata facent
Languentis pellit stomachi fastidia, & auget
Esuriem, reficit quos pituita grauat
Bile per urinas uacuat reddiq; colorem
Exhilaratq; animos roboraq; accumulatur
Talia, uina quidem modice dat, commoda præstât
Immodice

Immodice, noli sumere, sumpra nocent
Vtq; frequens nocet Ebrietas, sic rara iuuabit
Et sumptum prodest euomuisse merum
Inuitant stomachum raræ bona pocula mensæ
Plus nimio Corpus quottidiana grauant
Ergo nec Abstemijs nec uiuere semper Afotus
Qui poterit punctum quodlibet ille tulit
Nec mihi Clitorio quisquam de fonte loquatur
Copia dum largum fundat amica merum
Qui docuit crasso Cererem confunderc succo
Hunc Cererem & Bacchum deseruisse puto
Nam Pelusiaci qui laudat pocula Zythi
Illi nec cerebrum nec caput esse potest
Renibus & neruis cerebroq; hic noxius humor
Sæpe etiam lepræ semina foeda iacit
Finiturus eram parui congesta libelli
Cum talis dextra uenit ab aure sonus
Nuper inutilibus uates operate Camœnis
Qui sacra nunc Phoebi lucra ferentis adis
Parua, sed exacti superest pars iusta laboris
Adijce præceptis pauca elementa tuis
Respicio, prope constiterat crinitus Apollo
Quattuor excutiens lilia utraq; manu
Ipse quaternarios quosdam superesse canendos
Coniectans, calamo talia scripta dedi
Quattuor ut constant Elementis corpora nostra
Quæ sunt ut memorant, Aer, aqua, ignis, humus
Humores sic inde trahunt, a quolibet unum

Quos tamen in uersu uix cecinisse queas
Terra Melancholicis. Aqua confertur Pituite,
Aer Sanguineis. Ignea uis Cholere,
Sicut enim sicca est natura, & frigida terre
Vis elementaris friget & humet Aque,
Sicut et humorem calido commiscuit Aer
Siccus ut est Ignis uimq; caloris habet
Sic uis humorum respondet quelibet uni
Ordine si repetas quo mihi dicta uides
Vena tumet, rubet, & ridet, lasciuit & audet
Cui nimius pleno corpore sanguis inest
Nil sapit, os humet, fastidit, somniat undas
Humida cui nimio Phlegmate membra madent
Tinnit ab aure, sicut, furit, aret, somniat Ignes
Cui nimius Cholere corpora feruor agit
Anxius & niger est, timet omnia tristia dormit
Mole sua bilis quem nimis atra premit
Hos, Anni, confer humores, quattuor Horis
Signaq; terribilis sepe timenda rote
Æstati Choleram dabimus, tria Signa sequentur
Ignea, nempe Aries, & Leo, & Arcitenens
Autumni nigra bilis erit, tria Signa sequentur
Terrea. Bos uector, candida Virgo, Caper,
Vere tumet sanguis. sed & hunc tria signa sequentur
Aerea, ut Gemini, Libra, puer Phrygius
Phlegma equabit hyēs, per aquatica signa notādum
Hæc sunt Cancer iners, trux Nepa. Pisciculi
Nunc age limitibus conclusum quattuor orbem
Aspice, & statum quamlibet inde nota

Sanguine sol oriens Pueriles uendicat annos.
Meridies Choleram læta Iuuenta tibi,
Phlegmatis Occasus plenam facit esse Senectam,
Bile nigra Boreæ sed plaga Decrepitos
Ver uelut infantes natiuo germine pascit.
Quos placido spectans sydere Phœbus amat,
Ætatem Iuuenum notat æstas. Martis in illa
Exultant uires, & furor arma mouet,
Muros Autumnæ senes. Quos frigida Luna
Instabili uarios lumine semper agit.
Decrepitos Hyemis natura æquabit inertes.
Quos uorat immiti falcifer ore Senex
Plura quidem potui, sed me ceu lictore abactum
Dum sequor immensi terruit unda freti,
Hæc quoq; quam metuo ne me Iuueniliter ausum
Plus nimio uiuis inuida fama ferat
Sed tibi Sturtiadum clarissima fama Georgi
Omni parendum conditione fuit,
Nam quia iusta tuo poteras mandare Poetæ
Te duce, quæ potuit pondere ferre, tulit
Restat ut ipse suo sicut te munere Apollo
Imbuit, & Medicas iussit habere manus
Sic mea quo possis informes pectora cultu
Et Medicas iubeas me quoq; habere manus
Tunc tibi maiores maioris Carminis haustus
Tunc dabimus meritis præmia digna tuis
Viue Decus nostrum, Medicus te seruet Apollo,
Sæpius ut relegas Carmina nostra, Vale.

Medicinæ Encomion ex Erasmo, per Eobanū Hessū
uersu redditū, ad Martinū Hunū.

VNice nostrarum Comes & fidissime rerum
Hunc, sodalitij gloria primā mei.
Ut nuper nomen Medicorum in uerba dedisti
Et nouus hęc Phœbi miles in arma uenis.
Sic petis, ut Medicę scribam tibi nomina laudis
Quis sit diuinę quantus & artis honor.
Obsequor, idq; uolens animo tam iusta petenti
Queq; bonus nemo non tribuisse uolet.
Idq; ego dum facio, tibi dum promissa feruntur
Causa breuis debet Carminis esse mei
Si qua datis hominum debetur munere rebus
Gloria, Dñs potior talis habenda fuit
Maxima Dñs siquidem causę mirata, uetustas
Artibus humanis munera parua dedit
Non quia fictilibus dignum sit credere Diuis
Aut nō omne quod est muneris esse Dei
Sed quia sic præcium rebus fecisse uolebāt
Maior ut eximijs artibus esse hōnor
Sic leges, sic iustitiam, sic iura fidemq;
Munera Diuorum maximus orbis habet
Ut taceam reliquas humanis usibus arteis
Concessas, cœlo sic Medicina data est
Namq; malis certa morbis ratione mederi
Vix hominum credi posse uidetur opus
Sepe ope presenti fugientem sistere uitam
Diuinę partem conditionis habet
Plus satis hoc laudata, quod ipso munere laudis
Non eger, & proprio est nomine clara fatis.

Namq; nec utilius quicquam, nec cuius egerent
Plus ope, mortales iussit habere Deus
Multa quidem fateor nostræ data commoda uitæ
Fortunæ imprimis liberioris opes
Sed nisi tu ualeas animoq; & corpore confies
Horum quicquid erit nullius usus erit
Ut ualeas Medicina docet, quo munere maius
Largiri Regum nullius arca potest.
Atq; ut diuina res maiestate uerenda est
Laudari humano non satis ore potest.
Quod quia non potuit fieri sermone pedesiri
Forstian in uersu gratia maior erit
Nunc agè, uolue animo, circumfer in omnia mentè,
Naturæ uarias emeditare uices.
Quam sit in humanis discors uariatio membris
Non eisdem semper, sed nec ubiq; sibi,
Namq; tot ætatum discrimina corpora mutant,
Dissimiles sexus dissimilesq; situs,
Illos ira premit, iuuat hos clementia cœli,
Hos studia euertunt, hîs meliora fauent.
Tot genera ut taceam uitæ, quibus omnibus una
Est opus ut medica constituantur ope.
Quis queat herbarum tot milia dicere, plus quam
Nomina morborum nota trecenta ferunt.
Inde quòt emanent nulli puio dicere promptum est.
Tot genera in partes qui secuisse uolet.
Que cuncta ingenio rimari atq; arte magistra
Vix erit humanæ conditionis opus.

Est

Est aliquid mensum certis rationibus orbem
Et uelut artificii composuisse manu
Maior ab ingenio Medici labor, omnia præstat
Naturæ occultum cui nihil esse potest
Multa scholæ possunt rerum decreta Sophorum
Dicere, sed sola garrulitate ualent.
Rebus agit Medicus, uerbis res applicat, et quod
Tantum uerbo aliquis disputat, ille facit,
Ille manus audax naturæ uiribus infert
Cogit & hanc cursus uertere sæpe suos,
Ille uelut terræ fibris excludit apertis,
Quicquid & hæc extra, quicquid & intus habet
Omnia quis referat, quot sunt data nomina rebus
Artibus hic credi tot ualuisse potest
Iam si non pudor est, si fas est uera fateri
Ars immortali est proxima nostra Deo
Sicut enim Deus est uitam qui donat & aufert
Ablatamq; potest reddere, quando libet,
Sic Medicina datam si non infida tuetur,
Quis neget humani muneris esse nihil
Prisca suos sileant uanos mendacia Diuos
Magna quibus tribuunt, sed caritura fide
Tyndarida in lucem reuocatam, Epidaurius anguis
lactet Prusiacus funera uicta senex
Quæ licet a uerò procul absint mira uideri
Possent ut ars, licuit transiisse fidem
At non est eadem seruare & reddere uitam
Gloria, & hæc propria est numinis, illa hominis

Quid

Quid tamen hoc refert si qui moriturus obibat
Obtinuit medica ne moreretur ope
Respirasse liquet supremo a funere multos
Fatalem casu nec subijisse rogam
Quod paucis casus, dedit hoc ars prouida multis
Mirari hanc poteras, ille sine arte fuit
Vt tamen hanc, cælo debemus & omnia, sic nos.
Omnibus hoc, paucis quod dedit illa, damus
Nam neq; diuinum uulgauit in omnia munus
Et uoluit cunctis esse salutis opem
Aspice morborum quot sunt exempla, quibusdam
Exicium presens ni medearis inest
Quale quod elisis dissoluit corpora neruis
Quale quod obstructis preuocat arterijs
Qualia multa ferunt mutant tempora casus
Qualia multa solent corpora nostra pati
Omnibus auxilium medicus tulit, omnibus idem
Est opifex ipso non renuente Deo
Qui quia nature docuit cognoscere uires
Quod docet, hoc uti nos uoluisse liquet
Quis neget ante diem multos perijisse supremum
Quod medica tangi non potuere manu
Milia quot Stygias innarunt ante paludes
Quam decuit, medicæ quod nihil artis erat
Milia quod degunt hodie uitalibus auris
Que tantum nasci contigit huius ope
Nam quia nascendi discrimina mille fuerunt
Mille modis hæc ars auxiliata fuit

Quæ

Quæ modo nascentes, & ab ipso limine uitæ
Excipit, & certa uiuere lege docet
Quod si est esse Deum plures iuuisse, uel hoc est
In Medico uerum, uel ratione caret
Non modo namq; iuuat uerum quoq; seruat, et uno
Elogium duplicis nomine laudis habet
Iam taceo reliquas, quarum nec semper egemus
Nec doctos omneis artibus esse iuuat
Huius ubiq; opus est opera, seu corporis ægri
Siue animi uitium contigit, illa leuat
Sicut enim quosdam uulgant contagia morbos
In sibi uicinis corpora iuncta locis
Sic animo quodcunq; graue est, in corpus abundat
Rursus & hoc animum perdere sepe solet
Arte sua, sed ubi Medicus componit utrumq;
Præstat ut hoc ualeat, langueat ille minus
Finge relegatos omnes uel ad ultima morbos
Limina terrarum, finge dolere nihil
Qua talem ratione statum defendere possis
Non uideo, Medicus ni tibi monstret opem
Ille docet qui quemq; cibi releuent ue præmant ue
Conuictus legem totius ille docet
Res grauis est, & ut est, sic omnibus esse uidetur
Extremo reptans curua senecta gradu
Hæc ut sera magis, magis ut iucundior adsit
Si queris, Medici prouida cura dabit
Desint esse senex uetulusq; repubuit Eson
Causa Iuuentutis Colchidos herba fuit

Perpetuo

Perpetuo iuuenem fama est uixisse Phaona
Vnctum pixidibus Diua Cytheri tuis
Et ne uana morer fugientis gaudia formæ
Solius et curam corporis esse uelim
Sunt etenim qui sacra colunt, qui mystica tractant,
Qui iubeant animos excolere, inde nihil
Quorum ut parte aliqua tam friuola dicta reuellam
Quid ferat ars animis nostra, uidere libet
Principio quis tam uiciorum est impiger hostis
Quam Medicus? quis tam sobrietatis amans
Plus quoque tristitiæ nemo moderatur, & iræ
Nemo magis, Veneri temperat, atque gula
Ille docet morbos animi compescere primum:
Si uolet ut ueram sentiat æger opem
Is tibi seu uictus, seu rerum lege medetur
Languida nunc atra pectorabile leuat
Nunc cordis reficit uires, sulciatque cerebrum
Spiritus, lapsus corrigit ingenij
Si qua iacent memori uelut instrumenta reponit
Naturam ad sese corporis illa trahunt
Quæ dum cuncta facit, dum præstat singula, nūquid
Parte hominem totum seruat utraq; sui?
Nam quos mole grauat somni Lethargus iniqua
Quos animo captos dira Phrenesis habet
Quos Maniæ uicium premit, aut Lymphaticus error
Quosue malum sydus reddidit attonitos
Hos qui restituit, num restituisse uideret
Quantus homo est animo, corpore quantus hō est
A uicijs

A uicijs animum qui liberat ille medetur
Vix uni, medicans corpus, utrumq; facit
Frustra erit ille animæ medicus, qui lucis egentem
Nactus ad oppressum friuola uerba ferat;
Sæpius at medicus poterit reuocata labantem
Vt sic curari qui queat inde, animum
Corporis atq; animi siquidem natura cohæret.
Semper & alterius postulat alter opem.
Hic tamen ex illo pendet magis, omnis ab illo
Naturæ quandam traustulit ille notam.
Qui uolet ergo animo bene constanterq; ualere
Si facit, ut ualeat corpore, firmus erit
Quod quia nemo alia nisi præstitit arte medendi.
Hæc ista potior laus memoranda fuit.
Vox diuina suum medicis decernit honorem
Præcipit & iusta religione coli.
In nunc sanctarum spaciosa uolumina legum
Iueteres iacta nomina tanta Sophos.
Omnia sunt hominum paulatim Inuenta per artes;
Vt creat hanc artem, sic docet ipse Deus
Nam nisi mentitur Medicina ē omnis ab illo.
Non probat hoc uno pagina sancta loco.
Omnia deberi qui nos genuere fatemur
Quod uitam nobis hîj tribuere semel.
Plura tamen Medicis, excepto numine Diuum.
Quod uitam seruant sæpius ancipitem.
Ense minax nostris ceruicibus imminet hostis
Quem qui propellunt dicimus esse pios

Pro uita Medicus tot uitæ pugnat in hostes
Ingratus meritis talibus esse queas?
Æquali Diuum reges ueneramur honore
Quod uitæ dominos credimus atq; necis
Hos tamen haud aliter nostræ, quam quatenus illam
Esse sinunt uitæ, iura tenera uides
Adde quod haud aliam quam corporis illa potestas
Ars dabit hæc uitam corporis atq; ani mi.
Iam prope rapturi subeuntem limina Ditis
Ad uitam domita morte redire iubet
Sepe utriusq; hominis uitam sic reddit utramq;
Alterius terris, alterius superis.
Officium est reliquis si quid fuit utile rebus.
Spectari pietas hic mihi sola potest.
Adde quod eximium quicquid deus obtulit ulli
Ut maneat, Medici cura fidelis agit
Tot præclaræ animi, naturæ munera, dotes
Casibus expositos mille uidere licet.
Vis memor, ingenium, uirtus, concordia mentis,
Sæpe fluunt Medico non adhibente manum.
Morborum siquidem uis obruit, ut freta uentis
Concita fluctu agas sæpe tollere rate.
Non secus ac radijs cæcas sol aureus umbras.
Morborum Medicus dispulit omne genus.
Corpus ut hoc mortale sit, immortale quis optet?
Ars tamen hoc quadam præstitit ista tenus,
Namq; alacrem seros uitam seruasse sub annos.
Quædam etiam uitæ forma perenniser at
Rhetoras

Rhetoras exemplis fuerat par grandibus uti.
Nos color infanti noster in ore decet.
Iure igitur priscis ars laudatissima sacris.
Nondum corruptis moribus ista fuit
Tum fuit in precio, tum præmia digna ferebat,
Tum sacra, tum magnis regibus apta fuit.
Legiferum fecisse cibus discrimina Mosen.
Quis medica factum sub ratione neget?
Orphea quis nescit medicas errasse per herbas.
Argutaq; illis accinuisse lyra;
Fons facer, ora rigans uatum, Diuinus Homerus.
Hei quantis medicos laudibus ille canit.
Quantus in herbarum memoradis uiribus idem est
Quanto illud sacrum condidit ore Moly?
Quod non arte sua superare uenefica Ciræ.
Non Ithacum possit detinuisse suum.
Dona uoluptifici plus quam diuina Nepenthes
Qualia sint, illo nemo canente, rogat.
Pæona Phylliriden magnum, Phœbiq; nepotes
Herœa quoties tollit ad astra tuba.
Ille uirum multis medicum quoq; prætulit unum.
Omnibus instructum posse latere nihil.
Plurima Pythagoras inter quæ scripta reliquit
Plurima, quas uires quælibet herba ferat.
Nimirum exosus carnes, tam cautus in herbis
Si fuit, hoc factum quo tueatur habet
Quis uel Aristotelem nescit magnumue Platona
Præclare medicæ consuluisse reic;

Cryſippum taceo, Theophraſti ſcripta leguntur:
Ingens Romanos eſt numerare labor.
Myſtridatem res nulla magis, neq; regna, nec ingens
Gloria linguarum, quam medicina tulit.
Cuius ab ingenio quam nobile Pharmacon extet
Sepe minus caute ſumpta uenena probant.
Quos Arabas: quos Chaldeos: quos dicere Perſas:
Nomina ſi libeat bārbara multa, queam:
Si libet exemplis uti melioribus, Iplum
Aſpice, qui medicum ſe docet eſſe, Deum
Illinit hic oculis commiſtum puluere ſputum.
Hic oleo & uino uulnera ſæda leuat.
Diuerſum ille ſuis abituris iuſſit in orbem
Hoſpitibus medicas addere ſæpe manus
Dum uinum iuueni Paulus præſcribit amato.
Parte aliqua Medicus nunquid & ipſe fuit:
Luminibus captum, dum liberat arte medendi
Angelus inuenit quod modo nomen habet
O ſtudium cœleſte, datam diuinitus artem
Diuinæ illæ animæ nomina cuius amant,
Iudicia heu peruerſa hominum nescire pudendum
Credetur infauſti uilia damna lucri
Scire pudet, qua nam poſſit ratione tueri
Lucrum, quo maius fata dedere nihil.
Quod ſi fortis erit, ſi uerus habetur amicus.
Fortunam ſocius qui per utramq; manet
Nemo magis ſidus Medico, qui tempore duro
Ipſe quoq; ut ualeas, multa pericla ſubis.

Cum

Cum fugiunt agnati omnes, hic solus adhæret.
Quamq; alij nequeunt, monstrat, & addit opem.
Heu nimis ingratos opera qui talis amici
Seruari, oderunt pro pudor, artificem
Nam quia desperant sat præmia digna rependi
Posse uiri uultus sustinuisse graue est
Si quis ab utilibus precia æstimet, hæc quoq; rerum
Inferior nulli est quæstibus atq; lucro.
Quamquam maior erat, quam qui rationibus ullis
Huius diuinæ debeat artis honor.
Pauca tamen referam, nec enim fuit ulla per omnes
Cogendis subito fructibus uberior
Præmia si referam, quibus illam pendere Reges
Sint soliti, nullam dicat habere fidem
Quem tu donaris centum Ptholomæe talentis
Antiochum patrem consule, certus eris
Pluris Alexander Critobulum fecit, & auxit
Diuitijs: quales dicere Mula fugit
Portentosa quidem res est, sed uera relatu
Roma quibus medicos quæstibus extulerit
Quinquaginta super Sestertia pone ducentis
Annuæ, quæ medicis prodiga Roma dedit.
At bene si numeres sexcenta hæc milia nummum
Plusq; ferunt æris quod uehit unda Tagi.
Quid tamen hæc priscis iuuat extraxisse latebris
Præsentem faciunt tempora nostra fidem.
Nā quot in hoc numero Cræsiq; Mydæq; coactis
Diuitijs, audent regibus esse pares.

Ut quæ serunt aliæ flores sine fructibus artes.
Sic hæc largiflua præstat utrumq; manu.
Frige bunt steriles Musæ, sine nominè Rhetor
Frustra pro sola laude disertus erit
Musicus ut cantu superet Syrenas egebit
Ingeniosa licet nuda Mathesis erit.
Hæc & plura aliquo nisi sint insignia cultu.
Vrgentem poterunt uix pepulisse famem.
Ipsa suos ægre ditabunt iura professos
Ni fuerint summis artis honore pares.
Adde quod e sacris raro grauis arca paratur
Viuerè nam rectè nemo libenter erit
Sola suos docti sint quomodocunq; tuetur.
Extulit in famam, quos medicina semel.
Illa breui magnos explorat tempore quæstus,
Et solo immensas nomine conflatur opes.
Quinetiam terris non omnes omnibus artes
In precio lucrè fertilis instar habent
Sarmaticis rhetor fugiet derisus ab oris
Cognitio est legum limite clausa breui.
Ipse suæ redeat patriæ diuinus Homerus
Ipsam se superet carmine, pauper erit.
Heu auum intipiens, heu barbara sæcula, scælix
Cui tales nasci contigit ante dies.
Non tamen ista queri fuit hic opus, omnibus artes
Cum pereant aliæ gentibus, una manet,
Vna ubicunq; satis præstat medicina lucelli.
Terrarum quamuis ad Garamantas eas,

*ultima conser-
des benefs or-
acvdr. P. smf
ter regio.*

I pete climatibus contraria climata nostris.
I pete coeliuagi solis utrumq; larem.
Inuenies quo mox diuescas scenore uitam.
Nam petit & medica gens, eget omnis ope.
Hoc quoq; sunt ipsum qui dicant esse pudendum
Immodicos quaestus quod Medicina ferat
Verum sed meritis benefacta rependere nullis
Hoc opus ingrati, & iusta negantis erat
Hanc Cato damnauit nimium Romanus, at ipsum
Conueniens duris moribus illud erat.
Sunt quoq; qui medicos impune occidere clamant
Quod poterant uirtus non uoluisse fuit
Iam miserum est medici prescriptis uiuere, ut aiunt.
O uocem, furias quæ decuisse queat.
Scilicet enerues heberari profuit artus
Mille uolupratum desidiaq; modis
Sed quid opus tales uerbis conuellere causas.
Quæ sine iudicio pondus habente cadunt.
Namq; graues arti poenas hij saepe dederunt
Cui tantum probris imperiere decus.
Quod si sunt aliqui, sicut sunt multi malorum
Milia, qui tantum nomine sunt Medici
Ecquid iniquius est hominum quam moribus arte
Arguere, & laudem criminis esse loco.
Nulla est relligio, tam sancta professio nulla est,
Que nullos habeat, sustineatq; malos
Quis dabit ut qualem uotis optare solemus
Contingat princeps hic & ubiq; bonus

50012

Ergo ne maiestas damnanda est nominis huius
Si sit paucarum crimine facta nocens:
Omnibus haud noceat quosdam peccasse fateri
Peccarunt homines. Ars sine fraude fuit.
Quis non & medicum Musis & Apolline dignum
Et plenum numeris omnibus esse uolet?
Quem si forte neget nostræ fortuna salutis
Huc tamen eniti, possit ut esse, decet.
Et poterat tantum uideatur posse, nec huius
Molis, iners ratio, pondere uicta cadat.
Et multi potuere, & ab huius nomine laudis
Condecorant nostros milia multa dies
Sed quis erit modus, & quem finem nostra uidebunt?
Carmina, sique sunt scribere plura uelim?
Et portum uideo, & longum mare resiat eundem.
Sed quia præstiterat littora prima petam.
Si placida antiquis accessit gratia rebus.
Hæc nihil antiquum nouimus arte magis.
Si bonus inuētus præcium dedit artibus auctor
Artifices fama est hanc reperisse deos.
Si uenit grauitas ab honoribus ulla peractis
Diuinis meruit laudibus illa coli.
Si sunt in præcio quæ magnis digna uidentur
Semper apud reges maxima uisa fuit.
Si quod difficile est pulchrum quoque pulchrius hæc est
Cum sit & hac usu grandius arte nihil.
Si spectare libet quid possit, quanta facultas,
Hæc fugientem animam sola tenere potest.

Siquid

Si quid inest rebus quiddam, quod sæpe necesse est

Nulla sub hanc tantum gloria laudis habet

Si uirtus spectanda, quid est uel honestius usquam

Quam seruare hominem qui periturus erat:

Si quis ab utilibus uenit fauor omnibus huius

Vt fuit & maior gratior usus erat.

Ex animo talem ergo animum tibi gratulor Hunc

Tam bona qui potuit, deligere ista sibi.

Perge modo, & totis incumbere uiribus aude.

Vnde nouus studijs iam tibi surgit honor.

Vnde tibi faciles texunt nouaserta Napeæ.

Ista quidem uario germine floret humus.

Hoc iter ad Musas, ego te comitabor euntem,

Hæc quoq; si nescis, proxima ad astra uia est,

Hæc tibi disparibus cecini dictata camænis.

Dum subita Medicus ludit Apollo cheli.

Quæ quantum nobis, tantum debebis Erasmo.

Qui prior omnibus hæc, sed sine lege dedit.

Hos prius eximie culto succidimus horto

Parte bona, quæ nunc pauca, sed apta uides

Addidimus quoq; ceu nostro de flore corollas,

Quarum lecturos non puduisse queat.

Et ne cassa modo passim, & sine lege iacerent

Legimus, & numeros iuissimus esse Vale.

T E Λ O Σ

C 5

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

TEVOZ

Chorus Nobilium Medicorum in
Musæo Sturtiano.

Apollo.

Arua Ceres uinea coli monstrauit Iacchus.
Mercurius Cytharam, Lemnius arma dedit.
Multa alij Diuum, medicina inuentio nostra est.
Omnibus hæc maius gloria nomen habet.

Idem.

Tæla trifulca Iouem, Cererem seges, Ebria Bacchum
Vina, Deos inter nos medicina locat.
Illi sæpe nocent, quas inuenere per artes
Quam sæpe illæ adimunt, ars mea reddit opem.

Æsculapius.

Quas pater inuenit per me dedit omnibus artes.
Creditus hinc uiuo corpore Numen eram.
Abstulit iratus uitam mihi Iuppiter illam.
Quam reddi toties, non tulit arte mea.

Podalirius.

Sæpe meas sensit uires Argiua iuuentus.
Fluminis ad ripas, inclyte Xante tui
Ex patre me Phœbò, fecit fortuna nepotem.
Nec te mei Diua Nympha Coroni pudet.

Machaon.

Me quoq; qua fratrem Podalirion arte medentem
Vidit ad Idæos Græcia tota lares.
Vera loquor, nec me tacuit diuinus Homerus
Curasse artifice uulnera multa manu.

Chiron.

CHIRON,

Herbarum vires magnum cognoscere Achillem
Et blanda docui concinuisse lyra.

Debet & ipse suas nobis Epidaurius artes
Cui sedem Lacij Tybridis unda dedit.

HIPPOCRATES.

Primus ego obscura Medicinam nocte sepultam
In lucem ueris artibus adserui.

Nec mihi cuncta parem uiderunt arte medendi
Sæcula, quæq; manent, quæq; fuere prius.

GALENVS

Dempseris Hippocratem. Medicor; primus habebor
Debeo multa illi, debet & ille mihi,

Nam quæ nota parum reliquis dedit, omnia feci
Mille libris claro lucidiora die.

IDEM

Hippocraten magnum breuis Insula, me dedit ingēs
Terra Asiæ, plus nos scripsimus, ille minus,

Ille elementa dedit, nos inde extruximus arcem
Quam seruat Medici præful Apollo chori.

ASCLEPIADES.

Rhetor eram, sed me locupletem ex paupere fecit
Curandi ratio corpora, more nouo

Extinctam posito reuocaui a funere uitam.
Et fortuna meo nomine uicta dolet.

ERASISTRATVS.

Tabuit illi cito Stratonicis amore nouerçę
Antiochus, tacito certus in igne mori

Arte

Arte mea inueni deprehensæ gratia patris
Obtulit uxorem quæ modo mater erat.

EROPHILVS.

Primus uenarum docui cognoscere motus.

Quoslibet gratis pro ratione suæ

Nostra sefellisset, nec quemquam Musica, si non

Plus nimio uisum grande fuisset opus.

CRITOBVLVS.

Fama clarus eram Macedum sub rege Philippo.

Artis opem fidæ cui mea dextra tulit.

Namq; oculum dubia percussio forte sagitta

Absq; nota, formam luminis adserui.

PHILIPPVS.

Tristis Alexandro suspectum littera fecit

Ne biberet, nostra pocula mista manu

Ebibit ille prius, tum scriptum porrigit ultro

Tanta me dignum credidit esse fide.

DIOSCORIDES.

Tempore quo Pharijs Anthonius ignibus arsit

Prælatas medica pluribus arte fui.

Debet adhuc nostris rerum natura libellis

Quod cum tot, pauci non potuere mori

PAVLVS ÆGINETA

Nos lege qui magni cupis aurea scripta Galeni

Tramite difficili non remorante sequi

Illius æquarunt immensa uolumina uires

Omnia, sed cursu nos breuiore damus.

PLINIVS.

Quicquid

Quicquid in arcanis naturæ sensibus unquam
Aut fuit, aut nunc est, aut erit, omne meum est
Talem se nostro debet medicina labori
Qualis naturæ prodit ab uberibus
Cornelius Celsus

Distantes medici quandoq; & Apollinis artes
Musas, romano iussimus ore loqui
Nec minus est nobis per pauca uolumina famæ
Quam quos nulla satis Bibliotheca capit
Antonius Musa

Maximus imperio coluit me Cæsar amicum
Ex medicis igitur primus habendus eram
Ne sterem nocuit musæ mihi, musa Maronis
Quem colimus Diuo charior ille fuit
Chorus Musarum
Clio 1

Sacri prima chori musarum præuia Clio
Addo suam rebus temporibusq; fidem
Euterpe 2

Me chorus Euterpen, quia sim iucunda, uocarunt
Et mea plus alijs fistula dulce canit
Thalia 3

Quod me ceu uiridi spaciantem cernis in horro
Floribus æternis apra Thalia fui
Melpomene 4

Melpomene reliquas supero dulcedine uocis
Sunt qui me Tragicis moribus esse putent.

Terpsichore quinta.

Terpsichore cytharam pulso, ducoq; choreas
Hinc me Syrenas progenuisse ferunt.

Erato Sexta.

Quamuis casta Erato castis aspiro poetis
In sua uota tamen me uocat omnis amans

Polyhymnia Septima.

Aucupor innumeris Polyhymnia cantibus aures
Æternumq; canunt organa nostra melos

Vrania Octava

Vranie cœleste genus cœlestia canto
Esse deos facio qui mœa regna colunt.

Calliope Nona.

Vox bona Calliope. Musarum maxima, dicor
Singula sunt alijs, omnia tota mihi

In foribus Musæi.

Hæc quicunq; subis penetralia, ne in seius erres

Præsidet hîjs Phœbus, Pieridesq; nouem,

Tam Medicus, quam te uates inuitat Apollo.

Liber ab hac hospes Relligione subî.

The first part

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

The first part of the book

COENA BA

PTISTAE FIERAE DE HERBA
RVM VIRTVTIBVS ET EA
MEDICAE ARTIS PAR

te, quæ in Victus ras
tione consistit.

D

RAPHAELI REARIO. BAP
TISTÆ Fieræ Mantuani Cœna

SI cui delicias iocosq; nostros
Fas sit sepositis dicare curis,
Sœui dum fugiant leonis ignes
Qualescumq; habeas uelim Raphael,
Tu solus medicos meos labores
Nutris, tu miseræ rati secundo
Aspiras, pelago furente portu,
Duro tempore nec finis perire
Vnus Iuppiter, unicusq; Apollo es
Nobis, serua sint tua & iocosa.

AD LIBRVM NE EXEAT

liuore & perfidia Medicorum.

Liuoris rabidos liber notasti
Latratus, medice malafq; mentes
Turbæ, & perfidiam æmulantis artis,
Vulgi credulitas inanioris
Iam deprensa tibi est, & ociosi
Rumoris solidæ & sacræ inuidentiis
Virtuti, assidui grateq; morsus,
Festinate nimis, tamen tabernas
Odisti patrias, laresq; nostros
Audentiq; paras iter uolatu.
Audere hoc nocuum est, liber, morare,
Dum multis nimium miselle credis.
Maiestate sacri chori superbus

Quod

Quod Phœbi auspicijs, ope & medela
Pasca mur nimium putas, sed amplum est,
Ieiunus poteris subinde nosse.
Contentus medico, & satur quiesce
Nostro nomine quid lacer famescens,
Neglectusq; feret miser poeta?
Certe nomen habet, sed ignis, ara,
Huic nec uictima nec dapes poetæ,
Et totis querulus sitit diebus,
Diuinæ hoc meritum est, honosq; menti
Ingrata, impia secula, & prophanæ.
Viuaus medici, liber morare.
Quod uersus coeant tui & medelæ,
Quod Phœbum medicus, sacerq; uates
Auctorem celebrent, piumq; patrem,
Iunctis laudibus, educata turba,
Non nouit rabidus furor maligne
Plebis pessimus improbusq; liuor
Cultis perniciēs, malumq; uirus
Et mors ingenijs. Liber morare
Obdurat, monitus precesq; nostræ
Nil profunt, celer exit hinc, in æquo
Delumbiq; pede, exeat secundis
Ausis, Aonidum fauente cœtu.
Sit laus summa tibi superne Phœbe,
Mordebit tenuem meum Libellum,
Rumor perfidus, hic tamen superstes
Viuet, posteritas meis Medelis

Arridens Medico tuoq; uati
Optabit reduces dies negatos,
Infœlix morere & perito Liuor.

PRIMA COM

MENDATIO AB IPSIS Elementis.
ELEMENTA.

Rida Terra, gelu torpet, calet hu
midus aer.

Si gelida est, deceat, si minus hu
met Aqua.

Torrída ab igne, minus sunt cætes
ra sicca, ministrant

Omnibus hæc uarias non sine Sole uices.

Dij, bene sit uobis, semper murata nouantur

Vt perimant formas dentq; elementa nouas.

Ficus. *σύνκα.*

Ignē tepet modico, primoq; est tempore Ficus

Mollior, urenti mox sirit igne magis.

Candida purpureis nigrisq; est gratior, omni

Pinguior hæc fructu est, uberiorq; fouet.

Si noua sit, nocua est stomacho, & descensibus apra

Effluet, ardenti ni sociata nuci est.

At siccata aperit, sordescq; potentius effert,

Nec

Nec minus ista mali sanguinis esse solet.
Frigida membra calent Ficu, præcordia lenit
Et caput, hanc primam mensa liberq; ferant.

Mala.

Plurima sunt minimiq; madentia mala caloris.
Dulcia, sed stomacho commodiora meo.
Corda iuuant flammis agitata, at noxia uentri
Turgebunt, neruis & nocuisse uolent.
His caueas, mala sunt, duraq; mouentia febres,
Forma placet, nitidi corticis, & sca nocet.

Persica.

Rore sumus pluuio mox putrescentia, uentri
Fida calecenti, si modo prima damur.
Mollia laxamus uentres, siccata tenemus,
Nos timuit Persis, sed tibi grata sumus.

Poma Armeniaca.

Poma eadem dices quæ Persica, si tamen amplum.
His corpus, nobis aurea forma datur.

Pruna. κοκκιμυδάρα

Pruna licet uario decorata colore nitescant.
Frigenti, & pluri crassa liquore fluunt.
Soluunt, corda fouent ardentia prima reposcunt
Prandia, sunt Syrii nobiliora soli.

Pyra.

Brumalis sitibunda cibi, durantia uentrem
Sunt pyra, uentosum non edat illa latus.
Cor tamen hæc colat, & fungi cui cura maligni.
Nec pipere & mulso melleue cocta nocent.

D 3 Cerasa,

Cerasa

Iam dedit e ponto nobis tria poma Lucullus
Vix tepida & curtus dulcia, sunt subiti.
Dulacida ignito sitiunt apussima uentri,
Condit adusta uorax Acria sole coquus
His alius fluida arcetur, famis improbus ardor
Crescit adempta sitis, quam gula docta coquoꝝ

Cydonia

Sicca leuis brumæ q̄ poma Cydonia melle
Cocta iuuent stomachum, mensa secunda rogat
Frenant uina, iument, fluxus remorata, lacertis
Sunt nocua, & nimio cursibus apta cibo

Oliua

Torpefcens olea exacuit, sed auara palatum
Vix alet, arentem mollior alius amat
Igne leui (nisi salsa) repens, imitata Smaragdos
Fœnjculo atq̄ acido rore refectia sapit.

Sorba Arbuta Mespila.

Arbuta, Sorba, tenent fluidos et Mespila uentres;
Paruo liccescunt hæc tria poma gelu.
Hæc fugas nitido dum cortice poma rubescunt
Vix simul eueniunt, et decor, et bonitas.

Auellana

Primus Abellinam Campano a nomine cultor
Dixerat, aridula est, sed minus illa repet.
Inusa est capiti, et stomacho, tardissima lapsu
Intumet, umbrosis nascitur in corylis.

Amygdala.

αμυγδαλι

Feruet

Feruet & emollit si dulcis amygdala, Amara est
Asperior, mensas nesciat ista tuas
Iliacum dulcis, tabemq; a peiore delet.

Quam bene distat: alit dulcis, amara ncat.

Nux

Mille nuces poteras dixisse, sed unica iuglans
Nux dicta est, linguae iam nocitura tuae
Siccior arefcit, stomachum & caput improba uexat
Mirum, si nocuae sit bene iuncta uiae:

Pistaceum πιτάκιον

Ignem nutes superat, renes iuuat, & iecur humens
Pistaceum, hoc stomachi Coena senilis amat.

Pinea

Ebullit nimiumq; sitit, pulmonibus imis
Debita uix coquitur Pinea. sed bene alit.
Intestina fouet, neruis rigidoq; lapillo
Subuenit, & Veneri grata, fugit Cybelen.

Castanea

Quae tibi grata licet posito mollescat echinno
Sicca est, & nimio Castanea igne calet.
In caput & uentres inflata asperrima saeuit
Nisi spolia apporet mellis arundi nei.

Zizipha

Magna placent, tussim sedant, stomachumq; lacescunt
Humentis frigent Zizipha temperie.

Mala Punica

Dulcia sunt madidi roris, sicci Acria poma
Punica, pulmoni haec sunt mala. at illa bona
Cuncta

Cuncta nocent stomacho, feruentes acria flammæ
Extinguunt, cunctis mensa secunda datur.
Sæpe remorbescit dulci si uescitur æger,
Vtraq; cum distent, meiere cur faciunt?

Corna.

Corna nocent stomacho bruma male grata rigenti,
Si tuus illa uoret uenter, avarus erit.

Mora. *σικάμινα*

Acribus est gelidus, feruescens dulcibus humor,
Dulcia mox putrent Mora uorata tibi.
Acria si uentres choleram subigentia durant,
Vesicæ effluxus plenior indetibi est.

Vua. *εραφυλί*

Dulcis & apricis delecta in collibus Vua,
Terreus huic cortex, feruidus humor inest.
Excipe de nigris quæ sit tibi gratior albam.
Ne ue inflet, soles sit remorata duos
Bacche quid hoc maius potuisti munere? nutrit
Hæc bene, uesicæ sed male sana nocet,

Vua Passa. *σαπίο*

Passa secur stomachūq; iuuat, mihi priâ Corinthi est,
Illa cum tepido grata liquote leuat.

Vua in natura

Quid miseræ amplecti caram mihi profuit ulmum,
Tam subitæ mortis cum meus extet amor?
O felix labrusca tuis seruata racemis
Quam minor est multo fors mea sorte tua?
Non caleo, dulcisq; mihi non insitus humor

Digna.

Digna fouere fui pectora, nunc noceo,
Astringo, ingluuiem repeto, sum noxia bili,
Malueram Baccho debitus esse sopor.

Labrusca, ἀμπελος ἀγρία & Pruna syluestria.
Labrusca incultæ decus arboris, acria pruna
Nata sub umbrosa sole tepente Rubo.
Frigida sunt, uomitumq; tenent, fluxusq; retardant,
Gratia quanta louis: nil sine dote facit.

Bacca Lauri

Laurea, docta caput, mucosq; pectora, lumbos,
Et iecoris clausas radere Bacca uias.
Dira mouet uomitus, & rusticitate retenta,
Præ nimia fœtum perdit amaricie.
Mensura subducit, lapidemq; epota resoluit,
Quod mirum est: uslit si prius, usia modo est.

Bacca Iuniperi.

Gratia Iuniperi baccis siccantibus ingens,
Pulmonem stomachumq; igne tepente iuuant.
Semianimem reuocant matricem, bacca dolores
Iuniperus flammis usita, uenena fugat

Conus Cypressi.

Arcensens calido reprimat conspersa Cypressus
Vesicæ & neruis optima languidulis
Est mala, grata tamen, Ditiq; in funere sacra
Flet pueri assidue lurida fata sui.

Dactyli.

Ardua dar dulci pomum tibi palma tepore
Cui dedit apta nimis nomina, forma teres.

Hoc caueas, tumidum corpus torpedine replet,
Sic cederet uinci nescia palma tibi.

Grana Myrti.

Dum sitibunda rigent, referatos grana cruores
Myrtea compescunt, & bene semper olent.
Corda senescentemq; iubent reuiscere formam,
Hinc tibi grata putant Myrtea ferta Venus.

Bacca Hederæ.

Sicca nocens neruis Hædera est, & frigida paruo
Igne calet, uarijs sic male mixta modis.
Vina domant, firmanq; caput, uentremq; corymbi,
Cincte hederæ nimium tempora Bacche sapis.

Mala Medica.

Medica mala sumus, pelli uis ignea nostræ est
Humentis Brumq; nec bene cocta caro.
Terreus est humor, sectantur semina pellem,
Flos calet & folium, sic uoluerit Dei.
Tarda caro est, succus choleram, fluxusq; moratur
Cor tepet hinc ardens, hinc tua membra nitent.
Semina, flos, folium, & cortex frigentia mulcent
Corpora, & epurant aera pestiferum.
Sola tamen uolumus mandî, sic gratus, olefcens,
Nos, bona dic Veneri, non mala, nec medica.

Nerantia.

Proxima sunt, Itali dixere Nerantia, primis,
Vincunt pelle, parum frigidus humor inest.
Verticibus miro sunt hæc grauißima odore,
Dulce sapit melius, pectoribusq; fauet.

Sint

Sint folia arboribus seruata uirentibus ipsis.

Cætera sunt mensę commodiora tuę.

Mala Limonia.

Assyrj pariunt etiam Limonia campi.

Crediderim succo hæc uincere prima malo.

Cætera subducunt, nec prima uigoribus equant,

Sic nullo uarijs ordine dantur opes

Frumenta.

Iam liber arboribus per aristas ire, relictis

Parue potes, uario tempore multa legas

Prima tibi aëria occurrunt frumenta, manipulos

Excute, subruissa, & grandia grana teras.

Plenius hæc repleant, fomentaq; plura ministrent,

Nulla magis Cereri grata corona datur.

Farra.

Farra calent, nimirum siccata, his esca tenacis

Sumpta cibi est, mollem saccara conficiunt.

Sic stomachum & pectus resouebunt, q̄ bene dictū est.

Saccara non ullis posse nocere cibis.

Ordea.

Sicca, gelu parui, modicę sunt ordea coenę.

Febribus in calidis pectoribusque pares.

Infiant, occlusę uesicę claustra relaxant,

Nullus ea astricti corporis eger ędat.

Spelta.

Spelta uenit melior, minimo tepesacta liquore,

Cui tribuunt primos ordea, farque gradus.

Mira sed hinc res est, spelta minus ordea prolunt,

Et

Et tamen hæc audis prima uorantur equis.

Cicer *ἐπίβου*

Feruet & arefcit cicer omne, fed ignea uincunt
Subnigra, pulmoni prima alimenta tuo,
Hæc reduci formæ et uocum concentibus apta.
Si data fint mentes inter utraq; tibi.

Cortice non pofito, renes, iecur, atq; lienem,
Veficamq; fouent, & Venerem faciunt.
Hæc bona funt, turgent, fed aquofa uirentia, Tufci
Cur tamen inprimis ortibus ifta uorant?

Cicercula.

Extumidos auget magis uida Cicercula uentres,
Et ftomachum calido dura minore, grauar.
Si Cicer hanc uincit, non his eft æqua potestas,
Sic cedunt dominis infirma quæq; luis.

Pifa.

Sub cane ficca parum frigentia Pifa parabunt
Cortice deponito pabula fana tibi.
Sed melius fapient fi dulcis amygdala succum
Præftiterit, mira fic iubet arte gula.

Faba *κίβανος*.

Vda prius, Faba mox fit terrea, turgida femper
Eft tamen, & poterit fomnia ferre mala.
Frefa minus nocua eft, craffos parit illa liquores,
Albentem intactam gurgulione legas.
Pectoribus fluidæq; aluo uix comoda, uentri
Et capiti eft morbus, dedita tefticulis.

Hanc pipere & celebri poteram condire culina,
Vendicat

Vendicat hanc uilis sed sibi rusticitas.
Dum calet arenti & tibi manditur ore Phaselus
Mox facit infirmo turgida membra cibo.
Si rubet, est melior, muliebria fortius effert,
Hanc fuge si placidæ somnia noctis amas.
Si piper & mulso faciet coquus arte salubrem,
Dic mihi naturæ seruit an iste gulæ?

Lens.. φαῖος

Aluus ab igne leui lenus siccata tumescit,
Ordea si reddant dic Medice innocuam.
Illa melancholicos, nervis inimica & ocellis
Nec satis est, morbos, somnia dura mouet.
Scilicet extollat Pelusia munera Nilus,
Dulcia si addideris, toxica dira facis.

Oriza . ὄριζα.

Cum tepeat uentrem retinens, & amygdala inungi
Lacte uel exposcat, siccat Oriza magis.
Sic pulmenta feret tibi plurima, si tamen inflat
Nequitia poterit promptior esse tuæ.
Sed moneo patinas uexat diuturna calentes,
Siste parum, Veneri fiet & apta Gule.

MILIUM κέγχρος Panicum . ἔλυμος

Sunt ieiunia, aluum durantia, grata dolori,
Si Milia ignitis sint prius usta focis.
Lacte incocta fouent molli uel inusta liquore
Plenius, at cœnæ tarda tenacis erunt.
Panici uberior leuioris mensa superbit

Sæpius

Sapientius exiguis cedere magna solent.

Lupinus. *θέρμος*

Siccior ardescit rudis incultusq; lupinus,

Hic conuiuia tibi rustice durus eat

Lumbricis mors est, pleno fecori atq; lieni

Et presentis opis renibus esse solet.

Gratia sit natura tibi, si uillicus illum

Non colit, ipse sua est tutus amaricie.

Vicia, Lolium, *ἄρα* Avena.

His uicia, lolia & poteram committere auenas,

Pluraq; quæ nullo terra serente parit.

Segnia sunt, cultu nec carmine digna, nec horto,

Quumq; renascentur nulla ea mensa uolet.

Cucurbita. *κολόκυθα*

Succi aquei, cursus rapidiq; Cucurbita, bilem

Vincit, & lliacum non bene cocta ciet.

Quã bene grata tamen, cuiuscunq; admixta secundat.

Huic externa magis quam sua forma placet.

Cucumis paruus. Citrullus.

Sic nocet humescens Cucumis, gelidusq; Citrullus,

Vt tremuli ardores cordis odore leuet.

Ne diuturna tamen sit concomitata, caueto.

Febris, in assiduos si datur esca cibos.

Hic bilem subigitq; sitim, stomachoq; calenti

Gratus erit, medici si sapit arte coqui.

Cucumis magnus

Grandior exoritur Cucumis sitientibus ægris,

Humidior, paruus uix tepet iste gelu,

Sordibus

Sordibus hic patulos reddit quoscunq; meatus
Sæpe uenenatæ sed dapis esse solet.

Pepo.

Quarta tua est sedes poteras sed primus haberi
Cum tepeas, dulci grate liquore Pepo
Vesicam & uentrem referas, sed præuius ito
Ne tumidus noceas posteriore cibo.

Quæ grauior tibi noxa tamen, uel perdita sedes.
Vel tibi, q; medicis plurima uina negent:

Fungi.

Bislenos poteras irritamenta malorum
Ferre liber Fungos. cura sit ista Coquo.

Vndenos fatis est subire putredinis uos,
Dicere frigentes esse grauesq; nimis.

Hi tamen inter se cum distent. Claudius edit.

Coniuge Boletos dante magis nocuos
Si placcant, rabidi caueas contagia ferri.

Cunq; uenenatis putrida quæq; locis.

Quisq; nocet capiti & stomacho. caligine sensus
Velat, & est cordi pernitiōsa lues.

Niq; salutiferi medicamina pura salerni

Hauferis, urinæ uix erit apta uia.

Funge uale. genitum nil miror nocte sub una.

Sic properant rabido noxia quæq; pede.

Fungus Lyncurius.

Vltimus exposcit primos sibi Lyncis honores

Fungus honoratas dignus adire dapes.

igneus est. icori, & renum medicina lapillo

Vesicæq;

Vesicæq; datur, prandia grata gulæ
Quod lapide est ortus forsan mirabere? mirum
Grandius est lapidem mox alit ille suum.

Panis Frumentaceus

Debita naturæ tua modo charra libelle
Ars petit emeritam, siste parumper, opem
Viuimus arte, fouet nos omni tempore panis
Nec sapiunt lautæ, si sine pane dapes,
Feruet & artificis cura conditus amica
Fœcundo uincet salgema quæq; cibo.
Pituitam fermenta adimunt huic mixta tenacem
Sed faciles aditus membra ad alenda dabit
Ars bona, sic geniti sumus ut moriamur, amica
Nos tamen æternum uiuere quæris ope.
Panis non frumentaceus.

Quid sapiant aliî, uelles si uendere panes
Pistor, ab inscriptis quære leguminibus.

Vina

Vina bibe, humentes sed sint imitata tepores
Antiqui calices, nec noua musta placent
Alba colas melius, referatis postibus inrant
Corpora, & emulcent, sunt nigra sicca magis
Si tibi subrubro salienti grata colore
Sunt, modo sint olido munda sapore, bibas
Corda iuuant, uires reparant, subitamq; reportant
Lætitiâ, modicis sed bibe sumpta cadis.
Dulcia pectus alunt, iecori mala, pessima uentri
Turgidulo, somnos hæc Veneremq; ferent

Cacuba

Cecuba fumoso nimiumque furentia uiro,
Sensibus & stomacho deteriora nimis,
Forſitan & chium expectas, grandaeque Falernos:
Sint mihi pauca malo nec sine rura Capro.

Vina aquatica.

Calda minus, sed sunt magis humida aquatica uina,
Si ferat haec stomachus sensibus apta placent.

Acetum.

Ulcera si uentris uel pectora siccet, aetati
Commoditas tamen est non tibi parua coque
Frigore si poterit neruis nocuisse, rependit
Damna, potest egro si reuocare famem.

Sal.

Nunc riget, ante liquor fuerat sal, siccet & ardet,
Cur tamen epotus corpora fluxa ciet?
Gratior albus erit, ruber est urentior omni
Laus, sale non posito mensa nec olla sapit.

Lac.

Dulce sapit, subito cur lac putrescit, aquosum est,
Quod praestat. Caprae post: Ouis inde: Bouis.
Cui nocuum capiti, putridis & febribus, ora
Inficit & neruos, sed bene pectus alit.
Quando bibam, primū quum sugis ab ubere, somnus
Huic, moroseo, & motus mixtaque mensa nocet.
Tot petis: unum oro, Cur in contraria fertur.
Et modo lac referat, & modo fluxa tenet?

Butyrum.

Lac dabit aerij tibi condimenta butyri,

E Nec

.Nec mirum e gelido marmore flamma micat.
Pectora demulcent uentremq; doloribus apta,
Non sunt plura gulæ, sed satis isti coquo.

Cafeus.

Si calet antiquus siccescens cafeus, humet,
Et gelidus nouus est, inter utrumq; placet.
Si nouus impinguat, siccet uetus, attamen ambo
Et capiti & stomacho, pectoribusq; nocent.
Mensa ferat medium, uel nullum, renibus illi
Sunt nocuit, & iecori, nil habet iste boni.

Oleum Oliuarum.

Pingue oleum mollit uentres, humetq; calenti
Temperie, & pingui fert alimenta cibo.
Hoc sine, nil condita sapit Lactuca, sed unde hoc,
Inspidum cum sit, desiciatq; famem.

Oua.

Flent, positæq; tremunt capite, et coeuntia mandi
Nolent nata modo, si sapis oua bibe.
Humida sunt, celerisq; cibi, fla nnaeque repentis,
At durara time, nec diuturna uores
Mollia pectus alunt, tussim sedantia, raucis
Vocibus apta nimis, Gaudia noctis agunt.
Hæc stomachum mulcent, renes, iecur, optima uetri,
Vesicam mira sedulitate fouent.
Sunt bona, sed facile et subito tamen oua putrescunt,
Sic nihil ex omni parte iuuare potest.

Mel.

Ignæ uere legas et mella nitentia succo

Subruffo

Subruffo hyberno tempore lecta mala;
Dulcia sint, somnis blandum lenimen, & imo
Pulmoni, turgens si tamen, illa time.
Hæc stomachum reparant, hæc a putredine foeda
Omnia tutantur, Gloria magna apibus
Sed nihil aut modicum hoc uentri, mirabile maius,
Quod nocet educunt, quod iurat illa tenent.
Saccara grata magis tibi dulcis harundo ministrat,
Liber adi, hic nocuæ nec timeantur apes.
Cunq; minus caleant, minimum siccata uidentur,
Omnia cara, mihi sunt meliora noua,
Pectoribus, stomacho frigenti aptissima, mella
Si minus a bradunt, sunt magis apta Gulæ.
Lac, dulces fructus, Mel, pluraq; dulcia portas,
Nec liber es sapidus, plurima amara tenes.
Caro.

Si domini fortasse liber te mensa uocabit,
Inscie, ne pecces ultima mensa tua est,
Quadrupedes uario current huc ordine, pluma
Nobilis huc posita quæq; uolabit Auis.
Quadrupedū humidior cibus est, tua portio dextrū
Sit latus, uida (deceat si tamen) ossa pete.
Dulcius hæc gustum alliciunt, tuus ista tepescens,
Semianimisq; calor concoquet igne leui.
Parua sapis uel si maius lactentia, cedant
Testiculi teneris carnibus ista licet.
Maseu'us oblectet, fastidit foemina, pingui
Feruentes nimio subleuat illa cibos.

Externum incoctę carni dabit olla liquorem
Innatum retinent assa tepente foco,
Si te gratus odor uolucrum trahet, ite Cachinnos
Ne moueas domino simplicitate tua.

Caro pinguis & falsa,
Exitus est facilis pingui, & uix nutrit, auari
Salsa cibi est caro, ni sepius inde bibis.
Oculi, Cerebella.

Quadrupedum effodias oculos, cerebella uolucrum
Vda nimis, calidum ni piper addis erunt,
Vbera.

Sunt aquea & pluuio si lugent ubera lacte,
Carne minus sapiunt, nec sine lacte placent.
Colla, Hepar.

Colla, iecurq; calent, collum sed fortius humet,
Gallina, anser, anas, mollius epar habent
Pedes, Ale.

Pes placet anterior, sed non minus ala, tepores
Aerios non est hec imitata minus.
Ren, Cor, Pulmo, Lien, Venter

Det uolucrum aerios renes coquus, ipse lienem,
Pulmonem, uentres, siccaq; corda uoret
Vitulus, Bos, Taurus.

Assiduos habeant uitulum tua prandia in usus,
Cui madida & sapido iuncta tepore caro est.

Terrea bilem affert, terram digesta per annos,
Nunc eme, sic stomacho fit leuis esca tuo.

Ne tamen incertis natura laboribus erret,

Cogetur

Cogetur pando bos dare colla iugo.
Spectet ad exortum solem frons frigida tauri,
Siccior est, Hyadas si fouet illa sapit.

Hedus, Caper.

Hedulus ad domini saltet, sed frigidus, aras.
Vix calet, illa egris uida alimenta feret.
Cum male olet siccatur, fit iam caper improbus, absit,
Et cadat ante focos uictima Bacche tuos.

Agnus, ueruex.

Anniculus placeat. uel si sine testibus agnus.
Pinguior est hedo, quum calet olla. uores.
Hunc amo si duri per pascua montis anhelat
Maluero si auri uellere diues erit.

Sus. Aper.

Sus tibi cenoso sit cœna domesticus ore.
Grata ferat nobis mensa hyemalis aprum.
Ille licet currat de uertice montis. aquosę
Carnis erit. pluri sed tamen apta cibo est.
Hunc feritas. siluęq; domant, & inania saxa
Post melius posita rusticitate. sapit.

Capreolus, Damma

Iam canibus laqueos iniungite. iam lacer udam
Tingit humum, roseo sanguine Capreolus.
Hic optata feret nobis fomenta calore
Vda leui, modicis moxq; coquenda focis,
Dammula adusta magis, si matris ab ubere rapta est,
Huic prior in nostro forte erit orbe locus.

Bubalus.

E ;

Bubalus

Bubalus hinc abeat, ne ue intret prædia nostra,
Non edat hunc quisquam, sub iuga semper eat
Cervus.

Terreus est, uolitat sed cervus, retia tendas
Ne fugiat, neruis quum tumuere fauet.
Si uereare nigram bilem, sit captus anhelos
Æsca cani, cordis sed prius ossa legas,
Illa uenenatum poterunt depellere uirus,
Sic nihil est penitus quod sine laude uoces.
Ad lectorem.

Longa tibi & forsitan lector mea cœna molesta,
Ne satur inde uomas, finis ubiq; mihi est.
Lepus.

Auriti leporis mihi pulpamenta reponas,
His meus abradi iam didicit stomachus.
Ignea sunt, aluum durant, sed renibus aetas
Et femori norunt hæc referare uias
Iuppiter ælme, datur lepori si sexus uterq;
Nec fera, nec malus est, omnibus æsca placet.

Cuniculus

Credideram leporem, sic forma simillima fallit,
Ambo supersœtant, dente uel aure pares.
Ambo timent, distant tamen, uda cuniculus affert
Fercula, uiscosum semi imitata gluten.
Hunc torre igne tamen, suffossa euertere castra,
Bethydis audebit, si modo credis, aquis.
Herinaceus
Si tibi Echinus adest, stomachum fouet, illa mollit
Humet,

Humet, & urinæ membra relaxa tenet.
Febris in antiquæ cœna optatissimus. ægris
Antidotum neruis nobile falsus erit.
Scilicet hic mos est naturæ, excelsa recondit
Munera, dum osum tor bona tergus habet.

Glis.

Nil iuuat umbrosi latitare cubilibus antri,
Glis tibi, uita & mors hic tibi somnus erit,
Nec pingui nocuisse malo, ingeniosa libido
Interdicta gulæ, noxia quæq; uorat.

Gallus, Capus, Gallina, Pullus,
Iam uigil excubitor nos increpat, ocius ito
Iam rubet orta dies, segnis inersq; liber,
Cedendum est, Lybici gallum timuere leones,
Omen habet certis in fer' abella notis.

Ilia forte doles, & somnum Fessulus oras?

Incocti pingues sint tibi potus aquæ.

Prandia si dederit, Veneris documenta proteruus
Nesciat, hinc sicca est, & male grata caro.

Sit puer aut falso Cybeles pro nomine pœnas

Exigat, & posito sit tibi teste capus.

Sic bene pinguis eris, sic iam dormire licebit

Et pariet rauæ fereula plura gulæ.

Huic gallina uices, uel si magis humida primas

Nigra dabit, partus sit licet impatiens.

Hij cerebrum, Veneremq; fouet, minus ignea pullis

Vis data, sub sicco sint mihi cœna cane.

Maxima testiculis positis, tibi gloria Galle,

E 4

Somno

Somno aluo, Veneri gratus es & Cybeli.

Anser, Anas,

Anser, Anasq; tibi sit plena domestica succo

Si ualidi es stomachi rustica dura nimis.

Anseribus magis ardet anas, præstantior alis

Est cibus, hæc prosunt uocibus & Veneri.

Quisquis honoratum iecur ausus mandere primum

Hic Messallina doctior arte gulæ.

Ibis, Ciconia, Grus.

Ibis in antiquos redeatq; Ciconia luxus,

Æscæq; pigmeis Grus nocitur a suis

Anguibus Ætneo sint pernitiōsa uorago

Ventre, graues odi, quæ nocuere dapes.

Sat medico latum est meriti, si mantica mollis

Intestina lauat, munus ab Ibide habet.

Columbæ cellares.

Cellaris mihi sint conuiuia prima columbæ,

Quum fugit hæc nidos ausa uolare suos

Tunc calidi humeni scq; cibi est, facilisq; culinæ.

Obtusi nimium prima cruoris erat.

Condiat hanc labrusca tamen, dum Sirius ardet,

Et repleant calidos Aeria poma uteros.

Parce Venus tanti non sunt tua numina nulli

Docta nocere, sacras quod tueantur aues.

Columba Liuia, Palumbes

Aridior si te delectat forte columba

Liuia, turrata quæ tibi ab arce cadit.

Non sapiat torquata minus mihi cara palumbes,

Si modo

Si modo fert molles non diuturna dapes.
Ni stomacho ignito sint pulmentaria, neruis.
Poplitibusq; ægris cum uoluere fauent.
Has tere securo nec sit trepidantior ore.
Offendisse suam iam didicere Deam.

Phasianus.

Phasida iam uehat Argos auem, quassata retardat,
Debuerat primo discubuisse thoro.
Illa leuis stomacho est, suaues imitata tepores
Non uolet in mensas rustica turba tuas.
Vix sicca est, uolucrum primi huic debetur honores,
Nec male, cum fuerit regius ante puer.

Turtur

Turtur honorabis domni conuiuia nostri
Huc melius sapiens posteriore cibo.
Siccescunt, sed calda magis tua fercula profunt
Sic domino. ut sapiens hinc magis esse queat.
O, bona auis. casta est, sanctæq; dicanda Mineruæ,
Nos tamen in Venerem luxuriamq; rapit.

Perdix.

Obfuit ingenium per dici, effrena libido,
Pernecet, aucupium ni modo fallat auis.
Grata tepescenti, stomachum siccata. liquore,
Cor, tumidumq; potest prima fouere iecur.
Si timeret excelsos cum sit leuis illa uolatus,
Palladia casus seruat ab arce suos.

Pauo.

Cui bene seruata nocuit custodia uaccæ,

E 5

Ignea

Ignea cui flamma est, cui caro lenta putret,
Qui licet oblectet, sitq; in regalibus ingens
Delitium, pigrae nec leuis ille dapis.
Si tamen ante alios pauonem Horrensus edit,
Sic auis emeruit dira salaxq; Venus.

Cothurnix.

Sint autumnales croceo tibi pabula lumbo.
Siue cothurnices, siue uocas Qualeas.
Sensibus haec mala sunt, tenebrisq; replentia fuscis
Vetri inuisa, malis febribus exitium.

Si tamen ulla tuos circumuolitauerit orbes
Coena tibi non sit, sed leue prandiolum.

Merulus, Turdus.

Si mihi pinguis erit Merulus, tua gloria cedit
Turde, salutiferos uult mea mensa cibos.

Igneus ardor inesi maior tibi, sistitis ambo,
Tu grauior redolens ni tibi Bacca fauet.

Si tamen aucupijs, laqueo uel rete latenti
Falleris, inde mihi non minus ipse places,

Alauda,

Ignea si galeata mihi est praepinguis alauda
Sit breuior, ne sit coena molesta mihi.

Durior aluus erit, sed ius dabit illa soluens,
Sic male quod nocuit sponte iuuare solet.

Ficedula.

Si sapit, & calida arescit Ficedula. quaeris
Cur piper. ut melius si bibis. inde coquas.

Passer.

Ardet

Ardet & est molli passer durissimus aluo.

Si uis esse salax hic cerebella dabit.

Cur neget. huic subitam sunt adducentia mortem

I Venus hinc. solas ni modo perdis aues.

Hirundo,

Defleat infandos ingrati coniugis ausus

Igniti & nocui cum sit hirundo cibi.

Cur noceas. dulci modulamine se dat habendam.

Thraïcios fugiens, intrat amica lares.

Sturnus

Sturne peregrinas mendices aridus uuas

Socratici cœna nolumus esse tua.

Auiculæ

Nunc uideo innumeras & circum rete uolutas

Crediderim exustas esse uolucriculas

Has coquus arte parat celebri condire. uocatus

Sum coque, iam uenio, tardior olla tua est

Testudo

Indica quæ duro cornu Testudo rigescit

Si coquitur posito tegmine mollis erit

Manfa Phihisin putrem soluit tumidumq; lienem

itq; uenenatis uermibus antidotum

Sensibus exhibita est pulmentum nobile morbum

Tollit & Herculeum qui dolet oua bibat

Calda parum humescit fluuios montesq; peragrat

An caro uel piscis sit petis: est media

Piscis

Fert aqueum & fluidum piscis tibi quisq; cruorem

Si sit

Si sit gratus, aquis fluctuet æquoreis.
Littora saxosas uel si natet impiger undas,
Huic modo uiscosa est ni pituita cape.
Stans nocet, assatus pascit bene, tardior exit,
Si minus elixio pasceris, inde cacas.
Frigidulos angit nervos, languentibus ægris.
Et stomacho humenti, uerticibusq; grauis.
Gaudet uentre gula & ceruice, putrescere norunt
Hęc cito, languenti est unica cauda cibus.
Excipit hunc feruens dum retibus olla, uorato
Protinus, hinc nosces q; Venus orta mari.
Mensa Lupum, Rombumq; uoles, timidusq; rogat
Mugil, adhuc medijs nat meacymba uadis.
Piscis salus
Ignea uis falso est, qui non bene concoquit, illum
Non edat, & Bacchus niq; sit apta Ceres
Ostrea, Conchę.
Humescunt omnes conchę, nimis Ostrea friget,
His inflare, salax est tibi caussa Venus.
Cancer, Gammarus.
Ostipes exoritur, gemino sed onustus a fello
Cancer hydram mulcens, suppositamq; fouet.
Hic mihi in Autumno pinguescens, Vere uel imo,
Luna magis pleno si rubet orbe, sapit.
Gammare flumine poteras si uincere cauda,
Gratior æquoreis sit mihi cancer aquis.
Tabida pulmonis si putida membra peragrat,
Cum stomacho extergit, sed premit ille meum.
Siccior

Siccior hinc tenter durabitur, at dabit amplas
Quum rubet accensus remibus ille uias.
Hic tantum Herculeo ne sit timet esca leoni,
Nascitur extremo, commoriturq; pede.

Limax, Coclea.

Frigida mucosum lentorem ponere Limax
Munda ualet, pluri ni Gula parcit aquæ
Hæc quodcunq; iecur, sed non quia frigida, curat
Illud ab innata dote superba potest.
Huic grata est natura nimis, si lumina defunt,
Tentat iter gemino coclea corniculo.

Rana.

Vltima, sed nostros non accessura lebetes,
Ni saliat, putris rana parabat iter.
Nolumus, succi est pluuij & limosa maligni,
Irata est, & adhuc rauca coaxat aquis.

Ad librum.

Ibis inepte liber, Ronchos & inania uulgi
Tedia disce pati, non mea, culpa tua est.
Et medici, & uates intra sua pulpita, nugas
Mille tuas, tacita non sine laude legent.
Post tamen in triujs damnabere, fabula fies
Publica, sed moneo tu modo disce pati.
Hic tua ridebit medicamina, at ille poesim,
Alter erit uates, cui nec eris medicus.
Vade tamen. mitis domini tecta ampla subito
Huic satis & superest, si satis esse potes.

Ad eundem.

Roma

Roma tuum fratrem si forte libelle reposcat.
Cui uaria, & nouitas continuata placent
Dic uenit, ille herbas & subterranea fodit
Fessulus, huic durum est cum sit onustus iter.

 COENAE
RELIQVVM AD CONVIVAM.

TEDIA si tardæ forsan conuiuia culi
næ.

Vel quæreris iunctas non simul ire
dapes.

Turpe agis, apposto lentus discum
bis in ostro.

Me Cilices uexant, Nilus & omnis Arabs.
Semianimis, montes & rura per ardua curro,
Hyblei flores, me nemus omne rapit.
Mitius infurgas, tibi sic conuiuia profint,
Debita sitq; tibi Cœna perenne mea.
Cinnamomum.

Iam coquus exposcit redolentia Cinnama, sordent
Omnia, ni properas nec sapit æsca liber.
Hæc oculos stomachūq; acuunt, tremulosq; lacertos
Sistunt, his sicca est nec pituita fluit.
Artubus hæc uires iam torpescantibus addunt.
Et iecur, & renes, putreque pectus alunt.

Tedia

Tedia uexatæ matricis & illa tollunt

Turgida. uesicæ prouida languidulæ.

Tot bona cum pariant, mentitus credidit agrum
Passæ dare, hinc nimium Cinnama iactat Arabs
Zinziber

Ignitum capiti & pituitæ Ziuziber ingens
Antidotum, frigent quum tua membra cape
Huic tamen innatus, si non prius aruit humor
Vix satis esse potest igne tepente sibi.

Hoc oculis aufert tenebras, huic uuida debent
Omnia, ne putreant Zinziber edocuit
Hoc odisse Venus potuit, sed maxima uentri est
Commoditas, siccat, nec minus ille cacat.

Piper

Ardet & in neruos glutinataq; phlegmata fertur
Sic piper, ut nullum siccat Aroma prius.
Exacuit stomachum, mollito uentre superbis
Hoc caueas feruet si tibi bile iecur
Corporis huic minimi, numero laus damna repedit
Plura, mouent aluum, meiere pauca iubent

Crocum

Fama uetus taceat, cedant pulmenta Luculli
Cæna coronata est plenior ista croco
Hic Cilices redolent, ignita cacumina florum
Rubra ferunt cordi gaudia summa tuo.
Si mala sunt capiti, segnes ducentia, somnos
Illa decor, stomachus, tristeq; pectus amant.
Si bibit ista uorax poterit torpere palatum
ieiunæ

Ieiunæ hæc uerita est, sedulâ causa famis
At uentrem oblectant, uulua referantq; tumentem
Hæc ede, si risus expetis assiduos.

Nux Muscata

India odoratas, & crasso rore rubentes

Cum tamen exurant, dat tibi larga nuces.

Hæc stomacho, iecori, uiciato spleni, & oculis

Subueniunt, Bruma si modo læsa, dolent

His bene olent, & uix contacta labella famescunt

Vesica his patula est, has fluida :luus amat.

Quam male nux dicta est, matronæ nobile munus

Glans Muscata datur, cui male uulua tumet

Gariophylorum

Torrída si lucus Gariophylla donat, odores

Indicus ut tibi det, cur terit ista coquus?

Deiectum reparant stomachum his tenebrosa relucēt

Lumina, calfaciunt cor, gelidumq; iecur

Inde uolens munus te nobile uincere, cedat

Luthea & unguiculis, sint ea lecta tuis.

Cuminum

Vilis & iniussi campestria grana Cumini

Vsta nim s, cultu mitia facta placent

Hæc ede, uentosi clamas si tormine uentris

Et stomachum & lumbos igne minore iuuant

Pallida cui grata effigies, & buxea cordi.

Hæc simulata cohors religiosa uoret

Illam remollitum subducere docta lapillum,

Vrinę norunt, rumpere posse fores

Si

Si tinea erodat, uel rostrua corda niualis.

Illa ede, rusticitas læsa, probanda uenit.

Fœniculum. *μαρσάρον*

Semina si chimo exurunt hortensia duro

Fœniculi, & sicco non bene sana cibo.

Torridiora time, syluestria, renibus ingens

Pharmacum, & urinæ nobile curriculum.

Durius e lumbis sunt comminuentia saxum.

Sint tumido hæc formori pabula formineo.

Ride infans, poterit reclusi munera lactis.

Si uiride, hortense est, mox reuocare tibi

Ride infans, molles, colubri experientia, ocellos

Seruari incolumes, hoc tibi posse, docet.

Subuersum & ueto stomachum extendente tumentē

Æquat, in antiquis febribus esca potens.

Semine si redaperta uigent membra omnia. lotæ

Gloria radici non minor exhibita est.

Anisum. *άνισον*

Pituitas Anisi grana exarentia pingues.

Igni pari iliacum soluere crediderim.

Si stomachus, lumbi, gelidumq; increuerit hepar,

Vesica intumeat, uulua lien, femora.

Illa ede & antiquo uel cor si caumate languet.

Præsenti dices, auxiliantur ope.

Laus numerosa quidē hæc, minimi nec formula fallit

Pectus, & hoc torpens guttur, & aluus amant.

Coriandrum. *κόριον*

Nec crasso noceant oculis Coriandra liquore,

F Siccata

Siccata huc teniant igne referta leui.

Hæc caput inuisa pressum caligine mensis

Opiat summotis, hæc fluida aluus edat.

Dura parum, stomacho tamen opratissima nostri.

Hinc redolens, sicca est, nec putret assa caro.

Niliacis præstant si sint delecta sub hortis,

Plura odi, parca sunt mihi grata manu.

Sic mea demulcent ardentia corda, nec omnes

Nostra Venus numeros, perdet inepta suos.

Synapis. σίνυπι

Vane olitor, lachrymas dabis, exarsura synapis

Cura tibi est, miserum poena sequetur opus.

Phlegmata, mucosum uel si attenuata lienem,

In caput & febres ingeniosa potest.

Pellicere exanimem norit, si prouida uuluam,

Soluat, & angustis imperet illa locis.

Inq; uenenatos fungos uictura feratur,

Dira prius lachrymis uult maduisse tuis.

Papauera. μῆκωνα

Lurida Niliacis nigra exiccata sub hortis

Pessima, Læthæum quæ genere opium.

Candida sint profugos latura papauera somnos,

Ni modo sint oculis noxia turgidulis,

Lenimen querulæ tussis, sistentia fluxus

Quosq; , sed in calidis commodiora focis.

Trita calescenti super inducenda podagræ,

Profunt, insipidæ ni gula parcer aquæ.

Apium, σέλινον κηπεύον & Petroselinum.

Torrentis

Torrentis plures Apñ seris inscie plantas

Villice, petrosum uix mea mensa capit,

Et nocuū hoc capiti, & stomacho minus utile tardo,

Lactucæ extremo, si placet adde cibo.

Cura caput nobis prior est, quem phlegmata uexāt,

Splen, femur, aut renes, uel iecur illud gdat.

Lactuca. θρίδαξ

Caumate in ardentis stomachi lactuca niuale

Delitium, et somni dulcis alumna ueni.

Si modo sit mundus cultor non lota placebis.

Et prima & grata est mensa secunda tua.

Gratior æstiuo es, dum Sirius æstuat orbe,

Sed ualeas, si uult gaudia nostra Venus.

Caulis. κράμβη

Iam ueniat folio Crisippico Brassica crispo,

Vel patulo & leni uel glomerata comas.

Prima salutifera, & uentrem lenire parata,

Bullierit modico si tamen igne, placet.

Omnibus ardor inest, grauior tumet æsca secundis,

Nec capiti noceant uina superba, premunt.

Extumidam referant uesicam, ægrumq; lienem,

Hepar & obstrusum, scæmineumq; femur.

Arida Socraticam pareret ni brassica bilem,

Iure erat in morbis omnibus illa satis.

Betha. τεῦλον

Betha mala est stomacho, uiridis uel nigra, niuali

Rore caput mundat, naribus hausta tuum,

Compar eat Maluis, Clysteri immixta dolores,

Quos tibi mansa facit, perdere Beta potest.

Spinachia.

Si leuioris edas brumæ Spinachia, primum

Ence ius, succo & dilue amygdaleo.

Sic stomacho minus inuisa, & præcordia & aluum

Mulcet, clamoris commoda pleuriacis.

Endiuia, & Cicorea.

Frigida campestris minus est, & amarior, hepar,

Intyba demulcens, bilis utramq; timet.

Menta. ἡδύσμη

Nauseat ignitam, & bene olentem carpere mentam

Vult stomachus, caput est triste morare liber.

Obstruit illa femur. Veneri tumefacta parumper

Grata licet, sperma hinc, lac ue coire nequit. *semen*

Ruta. πήγανου

Singultus acidus, pellat gelidumq; lienem,

Ignis suo umbrosis optima ruta oculis.

Si femur hanc lasciuum odit, rabidumq; uenenum,

Discupit hanc neruus, Cœliacusq; dolens.

Capparis. κάππαρισ

Soluitur ardenti torpescens flore palatum

Capparis & folio, cumq; liene iecur.

Borrago.

Si tibi Buglossa est succi & Borrago tepentis,

Lætus eris, siccum nec tibi pectus erit.

Melissa. *latmicapis, anomez, malicris.*

Côr mihi triste, gelu pectus, cerebrumq; rigeseit,

Singultit stomachus, grata Melissa ueni

Per

Per te hylaris, redolens, & mundi corporis, aucto
Sumq; calore potens, gratia magna tibi. *Herba gemis.*
Asparagus. ἀσπάργου σπυργελ.

Quod liber Aspargos habeas uix igne tepentes,
Quos tulit Adriacis cincta Rauenna uadis.

Quodq; etiam incultis, duracq; a cote reuullis,
Qui magis exurant, plena culina tua est,
Hoc tibi ab excelso est, non paruum munus Vbaldo
Cui datur immotæ gloria prima rotæ.

Quam bene consuluit nobis: tibi nomen ab illo
Æternum, addicta est uita, salusq; mihi.

Renibus hinc ualeo, iecore, intumidoq; liene,
Ilia, nec mundum tergens, ut ante dolent.

Si Venere hinc crucior, supra hoc mihi munus abūde ē.

Quod potuit salua religione dedit. *Maadseleyner. Mu.*
Amaracus. Jurant maioranam es

Torrida si nenuis, & Amaracus apta cerebro,
Hanc sitiens semper, non minus optet hydrops,
Vrinæ & tumidis referat spiracula uentis,
Hanc cui fit matrix, ægra puella colat.

Ad cœnam.

Cœna licet uiolæ nec lilia nata culinæ,

Sunt tamen hæc mensæ cultus habenda meæ,

Huc rosa purpureo ueniat decorata rubore, *Serpillum. Ser*
paruorum folia

Grata magis faciet fercula mixtus odor, *rum, capillis. Ser*
terram serpente

Serpillum. *ἔσπιδον*

Menstrua serpillum, uesicæ pondera, tabem *widel. thymis.*
Quendel. wilde be

Pectore ab infirmo subtrahit igne suo. *let. ons vromwen. be*
dro

F 3 Mercurialis

Mercurialis.

ληνόςτασις

Vsta parum uulua duroq; innoxia uentri

Fœmina seu mas sit, Mercurialis erit.

Maximo Mercurio laus est, fœmella puellam,
Mas puerum Venus est quom sociata dabit.

Saluia.

Vix sicca est calido, stomachum & cerebella iuuabis

Certa salus tremulis saluia poplitibus.

Dentibus, urine reclusę, menstrua ducens

Saluia, & in fluidis uentribus apta satis.

Artemisia.

ἀρτεμισία

Est calida, & capitis frigenti in tormine siccans,

Prouida Parthenidos cui modo nomen erat.

Regia iam facta est, mensas reuocatq; secundas

Fœmineas. uulua sedula in obsequijs.

Rosmarinus.

Dentibus, & gelido capiti, tumidiscq; lacertis,

Et stomacho, ignita est Rosmaris aptus ope

Bettonica.

Publica Bettonicę qua nulla operosior herba est

Gloria. siccato grata tepore uenit.

Cui dolet, aut luxum est corpus, cui uulnera mille,

Cui caput infirmum, cui iecur inualidum,

Cui stomachus, gelidusue lien, cui lumina languent,

Quiq; lacessitis dentibus inuigilat.

Cui serpens, rabidusue canis, uel dira uenena

Officiunt, Podagra qui dolet, aut chyragra,

Deniq; cui tumida est uesica, & uenter obelus,

Cui

Cui gelida est febris, cui pituita nocet.
Delectam aprico geminorum in colle sub ortu
Carpat, & hanc, saluus si uelit esse, bibat.

Baticula. κριθμωρ

Sic capiti & stomacho Batis arida grata tepore,
Siue sit hortensis, siue marina tibi.

Sic iecur & lumbos uesicę aptissima, mulcet,
Inter regales ut sit habenda dapes.

Dracunculus. δρακοντία

Ne uereare tuam si forte dracunculus intret
Stulte liber cęnam, sercula amata feret.

Ignitum stomacho egrotio allatura teporem.

Vesicę & lumbis non minus apta meis

Prassium.

Torrida iam ueniant & amari prassia succi

Splen tumet, & plenis renibus arcta uia est:

Phlegma iecur, pectusq; replet, reuocanda puellis

Menstrua sunt, hæc ne surda sit auris, amat,

Carduus hortensis. σόλυμ

Carduus hortensi cui spina est mollior arte

Cui calor est modicus, cui tumidusq; liquor.

Et stomacho, & lumbis sapidus, si duxit olentem

Vrinam, os redolet, nec sapit Ala caprum.

Hunc tibi ius prepingue coquat, prestatior inde est,

Ibit & in numeros sic Venus apta suos.

Absinthium. ἀψινθιωρ

Terribiles, perdant siccata Absinthia succos,

His furere in stomachum docta, caputq; meum.

Ni tamen hinc noceant, suavi mihi grata tepore,
Et stomacho, & tuis prouida poplitibus.
Hæc iecoris referant fibras, his renibus amplum est,
Curriculum, hinc siccus nec sitibundus hydrops,
Et tinea & rabidi fugiant absinthia uermes,
Tutari tunicas iam didicere meas.

Abrotanum. ἀβροτανον

Abrotanum Siculis missum mihi nuper ab oris.
Cui calida & sicci roris amaricies.
Antidotum est stomacho, et contusis nobile neruis,
Nunc ualeo, obstrusum cui femur, illud edat.

Pimpinnella.

Vesicæ lapides si Pimpinnella remollit,
Ignita est, iecori sana, lienq; tibi.

Lupulus.

Si lupulum oblectant antra & nemorosa salicta,
Hoc facit, ingrato sit fatis ut Medico.
Frigidus hinc Bilem, calidumq; arcere cruorem,
Est potis, hunc calida, & febris anheila timet.
Gratia si magna est illi, tua noxia maior
Est Medice, hoc sanctum qui male noris holus.

Portulaca. ἀνδροχόνη

Cui rubor est ardens, Dyssenteriaq; laborat,
Purpureus curæ, cui cruor est fluidus.
Cui nocere ignes, frigentem hic Peplioni herbam
Delegat, hæc fluuio rore probanda uenit.
Si sapis, illa tuas norit rarissima mensas,
Lumina cum stomacho contemerasse potest.

Flos

Flos Sabuci.

Flos uenit hortensi candens ab olente Sabuco,
Hic odor hic cibus est, mensa decorq; tibi.
Non leuis est stomacho, capiti sed amicior, hepar
Hunc amat, & frigans lumbus in obsonijs,

Anethum. *ἀνέθον*

Ne tua odoratum conuiuia fallat Anethum,
Igne tuis neruis, torminibusq; potens.
Inuisum est moneo, stomacho, nec parcit ocellis,
Vbera ab hoc pleni munera lactis habent.

Sium.

Cœna paludosis quod natum & crescat in undis,
Credideris gelido rore iuuare Sion.
Falleris, exustum est, uesicam & menstrua soluit,
Saxaq; de lumbis puluerulenta trahit.
Miraris: pluuio tantum hoc depascitur imbre,
Quicquid ab æthereis est potis, hausit aquis.

Tribulus.

Tribule in undosis si nate paludibus, alges,
Cur tamen iratæ cornua frontis habet?
Secretas tutamur opes, sub cortice dulcis
Æsca latet, dulce hoc nec nisi ab igne datur.
Et mihi ab æthereo munerosa potentia rore,
Me maris & cœli prouida cura fouet,
Languentes uereor fauces, me mandere lumbus
Discupit, urina huic quum nocuit uel lapis.
Ex me mica iuuat, grauidas sed contrahit aluos
Me miserum. mortis dos mea causa mihi.

F 5 Eruca

Eruca. ἔρωμον

Ignita in Venerem, lentos Eruca Priapos
Excitat, & tremulis optima poplitibus.

Cepa. κεφαλα

Quid tibi cum Hippolyto, liber aduersate paternis
Admonitis semper culpa luenda tibi est.

Crudele admissum hoc, & detestabile munus.
Væ misero, in lachrymas te rapit assiduas.

Cepa tibi est munus, caput inflatura luto
Igne & rore malo, iam spueri incipias.

Si stomacho obsequitur, clamoræ assuescere discant
Ora siti, obtusum hinc corruat ingenium.

Vesicæ & Veneri si grata, Hæmmorrois inde
Effluit, o, magni muneris Antidotum.

Isine me in pœnas temerarie & improbe tantas,
Quam uellem horridior, q̄ rubra missa foret.

At bene consultum est uobis, tu rusticus oras
Munera, cepa datur, Saxeus exhibitor.

Ad librum.

Sæpe liber q̄ te alloquar admirabitur hospes,
Dic, licuit, cœna hæc ne mea surda foret.

Allia. σκόροδα

Si quod cœna sapis, minimum est in sulca quid optas
Horrida cum exustis Allia uerticibus:

Hæc graue olent, capiti nec conuenientia ocellis,
Pulmoni, & raucæ sint licet apta gula.

Hæc ut noris edas, quantas prorumpet in iras
Vesica, & uenter depositurus onus.

Ascalonía.

Afcalonia.

Cœna mihi scite est actum, Afcalonia tarde
Ieiunis ueniunt desituenda coquis.
Illos calfaciant hebeti, repleantq; liquore,
Vtq; minus noceant, illa recocta uorent.

Porum. *πράσινον*

Tabida cui curæ, pulmonis membra & anhelum
Pectus, eum porri torrida cœna uocet.
Cura mihi est stomachus, placidissima somnia, dætes,
Bis licet elixum, non tamen illud edam.
Hoc colat ingratae cui foemina cura colendæ
Quiq; nec astrictis renibus esse uelit.

Munera non tanti Veneris pensantur, ut alio
Postposita, irati tormina uentris amem.

Raphanus, *ῥαφάνης* & Armoratia.

Hinc eat, aut Raphanus postremo accumbat in orbe
Mensa magis sapida, si sit onusta dape.
In caput & dentes, limosoq; igne in ocellos
Sæuit, & hinc stomachus nauseat assidue.

Morchio eum colat, & fungi cui cura Nicander,
Quæq; amat æternas foemina pulchra comas.

Inula. *ἔλενιον*

Feruida contusis superinducenda lacertis.
Est Inula in gelidis sedula torminibus.
Pectora, cor, lumbosq; fouet, si mansa cerebro
Est grauis, urinam non male grata ciet.

Rapa, *ρογγύλη* Napi. *βουβίς*

Sunt calida & rigido gaudentia frigore Rapa,
Humidus

Humidus hinc illis turgidulusq; liquor,
Gloria Nursinis, sitientes cedite Napi,
Educat ipse licet uos Amiternus ager.
Cum sapiant Veneri magis, hæc si crassa & obesa,
Cæna ea postremo lenta sub orbe ferat.

Pastinaca, Staphilinus.

Si uenit humescens culto Staphilinus ab horto,
Feruenti & sapido plena rubore, sapit.

Ista licet stomachum uel bis decocta lacessat,
Et coitum inflato rore superba ciat.

Si coquus & pipre & melliti munere nulli
Condiat, & stomacho grata erit & Veneri.

Candida nec montana placet, cui lumbus & arctium
Est femur, errantem cum magis urat, edat,

Tubera.

Terrea ferte aqueoq; madentia tubera rore
Alba, famelcentes sint nigra uestra coqui.

Vltima sint nostræ post pulmentaria cœnæ,
Mixa sit in nostris ut Venus ipsa iocis.

Si turgent, æquum est uentosa tonitrua & imbres
Hæc genuere, piper, chiac; uina bibam.

Sic faciles stomacho sunt adducentia chimos
Nec uesica tumet, nec dolet Iliacus.

Cui caput obtusum, & triste est, mollesq; lacerti,
Exeat, his tantum tubera cœna negat.

Ad Cœnam.

Plura holera, & plures fructus, non omnia ferre,
Et pluri poteris esse referta dape.

Cœna

Coena satis sunt haec, modo sint condita, uorator
Quærat in externis turgidus esse Thoris

De Repletionione

Scinditur extumidum corpus, conuiuia uorator

Diline iam, in patinis cura diurna tibi est

Crapula & ingluuius tibi mors erit, ilia, uenter

Et iecur, & renes, splenq;, caputq;, dolent

Si uix inspiras, si te uexante podagra.

Et chyagra exclamas, culpa miselle tua est:

Desine iam extremo famis aduersitate furori

Dedecet & nocuum est, cedere uelle gulæ.

De Quiete

Si quando est optanda quies gratissima nauis

Quum male disiecti succubitere nothis

Illa uelim fellis consumpta aptissima coena

Conuiuus ueniat grata futura meis.

Et nos uela damus, rapiunt iam lintea serui

Mergimur, & pleno nos ferit unda lacu,

Brachia iactantur nobis, consedimus omnes

Quisq; suis transtris, Cuppa calixq; tonant

Bacchantum insurgit clamorq;, creberq; tumultus,

Cura salus cuiq; est, hic sibi quisq; uacat.

Tiphys ibi, hic uigil est pincerna, hos increpat, auras

Inuigilate uiri, mota flabella cient.

Intentus conuiuia uorat, quassatus amicos

Nauta cupit portus, ocia pastus amat

Viq; nisi empti quies, lacerum non naufragus optat

Remigium, ut dubias nauita retinet aquas.

Sic

Sic conuiuia satur, cibus huic nec craftinus aptus,
Debita ni hefternum est concomitata quies,

De Accidentibus Animi.

Si decet & sancti rationem admittitis æqui,
Sancta manent animos gaudia læta suos.

Iam satur est uenter, tumet hic, iacet ille supinus,
Iam properent risus, ira, timorq; abeant.

Nodosæ rerum causæ, & sublimia cedant
Naturæ ingenia, hæc non capit ille locus.

Sensibus addicta est nunc mens, sub sensibus extant
Dilitæ gaudent corda, iocoscq; parant.

Gaudia sectentur risus, dulcesq; cacchinni.
Lusus, firma fides, spesq; ioculusq; salax.

Lætitia & risus reparant me, gaudia seruant
Incolumentem, exanimant ira, metusq; graues.

Ridendum est hylares conuiuæ, amentia magna est,
Si sinimus celeres accelerare rogos.

De Somno.

Deficiunt uigiles sensus, hebetantur ocelli,
Tertia iam, absumpto præterit hora cibo.

Cæcuba præcipiunt somnos, caput annuit, ite
Conuiuæ, in solitos currite quisq; thoros.

Naturæ hic bene seruet opus, bene concoquet hepar,
Venter, & amplexu nobiliore cibum.

Lethæa est resupina quies, hinc omnia pallent
Membra, iecur, ren, nerui, ora, caput, stomachus,

Pronus quisq; cubet, dextra uel parte recumbat,
Mox leui lateris comoda somnus amat.

Somne

Somme nihil sine te bene possumus, optime somne,
Blanda ægris animis, corporibusq; quies.

De Vigilia.

Surgite ab oceano rapidus iam surgit heous.
Auroræ roseum iam iubar eccerubet.
Iam uigilate graues somno, uinoq; sepulti.
Septena in somnos est satis hora meos.
Longior obtundit cerebrum, torpedine sensus
Afficit, exacuet quem uigilata dies.
Sic calor internus reuirescit, & aptius omni
Sorditie eiecta, membra uigore fouet.
Luce uigent operosæ artes, it miles in arma
Luce, gemunt fessi sub iuga luce boues.
Delia non noctu uenatur, nocte quiescunt
Pulpita, sed luce est docta Minerua uigil.
Luce minax Pallas, uigilatæ quot bona Lucis?
Corpora, Dii, sensus, Ingenium, Arsq; uigent.

De Inanitione.

Nunc uigiles socij uentres referemus auaros,
Perq; suos ductus iam resecata fluant.
Effluere illa petunt, neruus ni turgeat æger,
Ne putreant chimi, langueat & stomachus.
Hinc caput, & læsi renes, hinc febris anhela,
Hinc laterum dolor est, hinc calor emoritur,
Mox famis assuetus feruor cum uenerit, ite
Hospitem ad extremum, clausa culina mea est.
Nec stomachum finite, admoneo, feruescere inanam.
Bilis & ignita hinc febris obesse solet.

Sic

Sic male sana ægrum uexant ieiunia corpus
Languidius pleno q̄ uelit esse cibo.

De Coitu.

Maxima iam ueniant Erycine gaudia, proles
Expectata diu est, huc Hymeneæ ueni.
Te sine uana hominum spes omnis, gaudeat hæres
Quum Veneri annueris, tu modo blanda ueni
Per te nostra decens, & casta, & sancta uoluptas,
Seruor & incolumis, si modo parca Venus;
Renibus extumidis hinc cura est, ira, furorq̄
Et metus omnis abest, hinc uigil audet amans.
Hinc ualidū est corp⁹, crescit calor intimus, hinc cor;
Sydereumq̄ caput, si modo parca Venus.
Hinc stomacho empta fames, pulsa caligine sensus
Hinc ualet, hinc bilis fœda perire solet.
Deliciae hinc dulces, hinc est amor ille proteruus.
Hinc Veneris puer est tamq̄ cupitus Amor.
Sis modo castus amor, claudi si liquerit antrum
Mater, & est Marti dedita, culpa tua est.
Si lacer Hippolytus moritur, si proditur ingens
Ilium. & infauso sanguine mora rubent.
Si puer Ideus summo sit cura parenti.
Credidit hinc nocuos cum minus esse thoros.
Culpa tua est, fallit tua non satiata libido
Pallet, & hinc moritur ni bene cautus amans
Euolat exanguis subitus calor ora, palatum,
Et male olet stomachus, nec satis inde coquit.
Perditur, & misero nihil est quod prosit, abito
Improbe

Improbe uelle mori, non amor, immo furor.

De Balneo.

Balnea ni corpus mundum est. aut intret obesum,
Et tumidum fieri, si tibi forte uelis.
Si modo sint mundæ. & limphe tibi suaue tepentis
Vtilia, in laxis noxia poplitibus.
Si gelida ingrederis, calor hinc internus abundat,
Musculus obdurat, nec tibi Nerue nocet.
Sulphureum aut falsum si sit tibi forte, uel ære,
Aut cinere aut ferro concomitante, caue
Consule prudentem medicæ prius artis alumnium
Et prædesse potest, & nocuisse solet.

De frictione.

Si rogitas citius pinguescere Lote, sequatur
Balnea, sitq; leui frictio facta manu,
Sensibus illa fauet, calor hinc uiget omnis, aluntur
Effæta hinc melius membra, caputq; ualeat.
Quid non humanum ingenium sapit. ægra moueri
Corpora quum nequeunt, frictio prompta subest.

De Aere.

Corpora iam in motus properant, purissimus aer
Quæritur, hic uenti nec malus erret odor
Lucidus exortum ad Solem gratissimus, absint
Stagna. putresq; lacus, & male quicquid olet.
Si Ioue uel tardo gelidus sit forsitan orbe.
Gratior est. nostra hinc membra. calorq; ualent.
Si Venere aut Martè incaleat. lacera inde peribunt
Assidue humanis pabula corporibus.

G

Vndiq;

Vndiq; diripimur, si spirant corda, subintrat,
Hoc sine nil miseri corporis ora vorant.
Quas dabimus grates Aer tibi pessime, per te
Viuimus & morimur, gratia nulla tua est.

De Motu.

Pronis assiduos ni forte requiritis haustus.
Pharmaca, uel pillulæ nobilis antidotum,
Surgite iam lenti conuiuæ, corpora torpent
Vestra, petunt motus tempora certa suos.
Reliquiæ saturo refecatae a uentre supersunt
Sedulus has soluet, quum labor auctus erit.
Hic saliat, faciles alius decantet amores,
Cur sitet iste, leues torqueat ille pilas.
Quadrupedi insideat, spectabilis ille feroci,
Iste leues ceruos, ille sequatur apros.
Sic agite in ualido dum crescunt pectore uires,
Nec finit e a fesso ut corpore sudor eat.
Naturæ hinc calor inuigilat, bene concoquit, omnes
Effugunt sordes, & famis ardor adest.
Segnities, toporq; abeunt, medicina ualebit,
Nominis est solo, non mihi grata sono.

Ad Librum.

Quod Venerè Geniumq; colas, Cererisq; frequētes
Sacra, putas forsan uiuere posse liber.
Falleris, & fugiet ratio te uana, proterua est.
Et Venus hæc nouit perdere, & ingluuiēs.

STRABI

GALLI POETAE, AD GRIMAL-
dum abbatem, Hortulus amoenissimus.
PRÆFATIO.

Lurima tranquillæ cum sint insignia
uitæ,
Non minimum est, si quis Pestanæ des-
ditus arti,
Nouerit oblcœni curas, tractare Priapi
Ruris enim quæcunq; datur possessio, seu sit
Putris, harenoso qua torpet glareæ tractu,
Seu pingui molita graues uligine foetus,
Collibus erectis alte sita. siue iacenti
Planicie facilis cliuo, seu uallibus horrens,
Non negat ingenuos olerum progignere fructus,
Si modo non tua cura graui compressa ueterno,
Multiplices olitoris opes contemnere stultis
Ausibus assuescit, callosasq; ære diurno
Detrectat fuscare manus, & stercora plenis
Vitat in arenti disponere puluere quallis.
Hæc non sola mihi patefecit opinio famæ
Vulgaris, quæ sita libris nec lectio priscis,
Sed labor & studium. quibus ocia longa dierum
Postposui, expertum rebus docuere probatis.

Culturæ exordium.

G 2 Brung

Brumæ senectutis uernacula. totius anni
Venter. & ampliflui consumptrix sæua laboris.
Veris ubi aduentu terrarum pulsa sub imas
Dilituit sarebras. uestigiaq; horrida auaræ
Ver hyemis. reduci rerum delere pararet
Stemate. & antiquo languentia rura nitore
Reddere. uer orbis primum caput & decus anni.
Purior aura diem cum iam referare serenum
Inciperet. zephyrosq; herbæ. floresq; sequuti
Tenuia porrigerent radicis acumina. cæco
Tecta diu gremio. canasq; exosa pruinis.
Cum syluæ folijs. montes quoq; gramine pinguis.
Prataq; conspicuis uernarent læta uiretis.
Atrium. quod pro foribus mihi parua patent
Area uestibulo solis conuertit ad ortum.
Urticæ implerunt. campiq; per æquora parui
Illita seruenti creuerunt tela ueneno.
Quid facerem: tam spissus erat radicibus infra
Ordo catenatis. uirides ut texere lentis
Viminibus crates stabuli solet arte magister:
Vngula cornipedum si (quando humore nocetur
Collecto) putres imitatur marcida fungos.
Ergo moras rumpens Saturni dente. latentes
Aggredior glebas. torpentiaq; arua. reuulsis
Sponte renascentum complexibus urticarum.

Erigo

Erigo, & umbriculis habitata cubilia talpis
Diruo, lumbricos reuocans in luminis oras.
Inde Noti coquitur flabris solisq; calore
Areola, & lignis ne diffuat obsita quadris
Altius a plano modicum resupina leuatur,
Tota minutatim rastris contunditur uncis,
Et pinguis fermenta simi superinsinuatur.
Seminibus quædam tentamus oluscula. quædam
Serpibus antiquis præcæ reuocare iuentæ.
Deniq; uernali interdum conspergitur imbre
Parua seges, tenuesq; fouet præblanda uicissim
Luna comas, rursus si quando sicca negabant
Tempora roris opem. culturæ impulsus amore
(Quippe siti metuens graciles torpescere fibras)
Flumina pura cadis inferre capacibus acri
Curauit studio, & proprijs infundere palmis
Guttatim, ne forte uelocior impetus undas
Ingereret nimias, & semina iacta moueret.
Nec mora germinibus uestitur tota tenellis
Areola, & quanquam illius pars ista sub alto
Arescat tecto, pluuiarum & muneris expers
Squalleat aerei, pars illa perennibus umbris
Diffugiat solem, pars hæc quia celsior, ignei
Syderis accessum lateris negat obice duri,
Non tamen ulla sibi fuerant quæ credita pridem
Spe sine crementi pigro sub cespite clausit.
Quin potius quæ sicca feret, translata subactis
Suscepit serobibus, rediuiuo plena uirore

Restituit, reparans numeroso semina fructu.
Nunc opus ingenijs, docili nunc pectore & ore,
Nomina quo possim uiresq; attingere tantæ
Messis, ut ingenti res paræ ornentur honore.

Saluia.

Elelisagus prima præfulget honore locorum,
Dulcis odore, grauis uirtute, atq; utilis haustu.
Pluribus hæc hominum morbis prodesse reperta.
Perpetuo uiridi meruit gaudere iuuenta.
Sed tolerat ciuile malum nam sæua parentem
Progenies florum, fuerit ni dempta, perurit,
Et facit antiquos defungier inuida ramos.

Ruta.

Hoc nẽmus umbriferum pingit uiridissima rutæ
Syluula cæruleæ, folijs quæ prædita paruis
Umbellas iaculata breues, spiramina uenti,
Et radios Phœbi, caules transmittit ad imos,
Attactuq; graues leni dispergit odores.
Hæc cum multiplici uigear uirtute medelæ,
Dicitur occultis adprime obstore uenenis,
Toxicæq; inuasis incommoda pellere fibris.

Abrotanum.

Nec minus abrotani promptum est mirarier alte
Pubentis frutices, & quas inspicat aristas
Ramorum ubertas, tenues imitata capillos
Huius odoratum lento cum uimine crinem
Peonijs carptum prodest miscere medelis.
Febris obstat enim, telum fugat, adiuuat artus

Quos

Quos incerta premit furtiuæ iniuria guttæ.
Præterea tot habet uires, quot fila comarum.
Cucurbita.

Haud secus altipetax, semente cucurbita uili
Assurgens, parmis foliorum suscitatur umbras
Ingentes, crebrisq; iacit retinacula ramis,
Ac uelut ulmum hedera implicuit, cū frondibus altā
Ruris abusq; sinu totū sua brachia circum
Laxa dedit ligno, summumq; secuta cacumen
Corticis occultuit uiridi tutamine rugas,
Aut arbutiuum uitis genus, arbore cum se
Explicuit quauis, ramorumq; alta corymbis
Vestit. & propria fursum se sponte leuauit.
Visitur ergo rubens aliena in sede racemus
Dependere, premit tabulata uirentia Bacchus,
Pampinus & frondes discernit latior altas.
Sic mea sic fragili de stirpe cucurbita surgens
Diligit appositas sua sustentacula furcas,
Atq; amplexa suas uncis tenet unguibus alnos.
Ne uero insano diuelli turbine possit,
Quot generat nodos, tot iam retinacula trudit.
Et quoniam duplicem producunt singula funem,
Vndiq; futuram dextra læuaq;prehendunt.
Et uelut in fufum nentes cum pensa puellæ
Mollia trañciunt, spirisq; ingentibus omnem
Filorum seriem pulchros metantur in orbes,
Sic uaga tortilibus stringunt amenta cæthenis
Scalarum, teretes inuoluuntq; illico uirgas,

Viribus & discunt alienis, tecta cauarum
Ardua porticum uolucris superare naratu.
Iam quis poma queat ramis pendentia passim
Mirari dignet, quæ non minus undiq; certis
Sunt formata uis, quam si tornatile lignum
Inspicias, medio rasum, quod mymphure constat.
Illa quidem gracili primum demisso flagello
Oblongo, tenuiq; ferunt ingentia collo
Corpora, tum uastum laxatur in illa pondus.
Totum uenter habet, totum aluus, & intus aluntur
Multa cauernoso seiunctim carcere grana.
Quæ tibi consimilem possunt promittere messem.
Ipsis quinetiam teneri sub tempore fructus
Ante humor quam clausa latens per uiscera sero
Autumni aduentu rareseat, & arida circum
Resisterit cutis, inter opes trāsire ciborum
Sæpe uidemus, & ardenti sartagine pinguem
Combibere aruinam, & placidum segmenta sapore
Ebria multoties mensis præstare secundis.
Si uero æstiu finitur spiramina solis
Cum genitrice pati, & matura falce recidi.
Idem scæus in assiduos formariet usus
Vasorum poterit, uasto dum uiscera. uentre
Egerimus, facili radentes illa torno.
Nonnunquam hac ingens sextarius abditur aluo,
Clauditur, aut potior mensuræ portio plene
Amphora, quæ piceo linitur dum glutinæ, seruat
Incorrupta diu generosi dona Lyci.

Pepones

Pepones.

Hoc simul in spatio, campi quo figitur imis
Hæc tam læta leges, uili quam carmine pinxi,
Visitur alterius uitis genus acre, per æquor
Serpere puluureum, & fructus nutrire rotundos
Pomorum. hæc species terræ super arida uulgo
Tecta iacens, crementa capit pulcherrima, donec
Solibus æstiuis flauos intincta colores
Messoris calathos matura fruge replet.
Tum uideas alijs oblongo stemmate uentrem
Demissum, nucis aut oui uersatilis instar,
Vel qualis manibus quondam suspensa supinis
Lucet, agens circum lomenti bulla saluam
Ante recens maceratur aquis, quam spuma refulsis
Dum lentescit adhuc digitis luctantibus, & se
Alternis uicibus, studioq; fricantibus uno
Inter utramq; manum, paruo sit paruus hiatus
Exitus, huc stricto lenis meat ore Nothi uis,
Distenditq; cauum uitrea sub imagine pondus,
Et centrum medio confingit labile fundo,
Vnd; conueniat cameri quo inflexio testis.
Ergo calybs huius penetrat dum uiscera pomi,
Elicit humoris largos cum semine riuos
Multiplici, tum deinde cauum per plurima tergus
Frustra manu spargens horrorem lætus opimas
Delicias conuiuia capit, candorq; saporq;
Oblectant fauces, nec duros illa molares
Æsca stupere facit, facili sed mansa uoratu

Vi naturali frigus per uiscera nutrit.

Absynthium.

Proximus absynthi frutices locus erigit acris
Herbarum matrem simulantes uimine lento.
In folijs color est alius, ramisque odor alter
Puberibus, longeq; saporis amarior haustus,
Feruentem domuisse sitim, depellere febres
Hoc solet auxilium clara uirtute probatum.
Si tibi præterea caput, acri forte dolore
Pulsetur subito, uel si uertigo fatiget,
Huius opem rimare, coquens frondentis amaram
Absynthi syluam, tum iura lebetes capaci
Effunde, & capitis perfunde cacumina summi.
Quo postquam ablueris graciles humore capillos.
Deuinctas frondes, superimposuisse memento.
Tum mollis fotos confringat fascia crines
Et post, non multas elapsi temporis horas
Hoc inter reliquas eius mirabere uires.

Marrubium.

Quid referam iuxta positi, nimiumq; potentis
Marrubij, non uile genus, licet acrius ora
Mordeat, & longe gustum disiungat odore.
Dulce enim olet, non dulce sapit, sed pectoris ægros
Comprimat angores, tristi dum sumitur haustu,
Præcipue talis caleat si potus ab igni,
Et cœnam cyathis cogatur claudere crebris.
Si quando infensæ quæsitæ uenena nouercæ
Potibus immiscent, dapibusq; aconita dolosis

Tristia

Tristia confundunt, ex templo sumpta salubris
Potio marrubij, suspecta pericula pressat
Fœniculum

Nec marathri taceatur honor, quod stipite forti
Tollitur, & late ramorum brachia tendit
Dulce satis gustu, dulcem satis addit odo rem
Hoc oculis quos umbra premit prodesse loquunt
Huius item iemen, scetæ cum lacte capellæ
Absumptum, uentris fertur mollire tumorem
Cunctantisq; moras dissoluere protinus alui.
Præterea radix marathri commixta liquori
Lenço, tussim, percepta repellit anhelam
Gladiola

Te neq; transferim Latiae cui libera linguæ
Nomine digladij, nomen facundia finit
Tu mihi purpurei progignis floris honorem
Prima ætate gerens uiolæ iucunda Nigellæ
Munera, uel qualis mensa sub Appollinis alta
Inuestis pueri pro morte recens Hyacinthus
Exiit, & regis signauit uertice nomen
Radicis ramenta tuæ siccata fluenti
Diluimus contusa mero, seuumq; dolorem
Velicæ premimus tali, non secius, arte.
Pignore fullo tuo, lini candentia texta
Efficit ut rigeant, dulcesq; imitentur odores.
Lybisticum

Inter odoratam memorare lybistica sylvam
Fortia, suadet amor parui diffusior horri.

Hoc

Hoc germen succo quamuis et odore, gemellis
Orbis officere, & tenebras inferre putetur,
Semina sæpe tamen quæsitis addere curis
Parua solent, famamq; aliena laude mereri

Cærefolium

Quæ tot bellorum, tot fa: osissima rerum
Magnarum monumenta, sacro pia conficis ore
Exiles Erato non dedignare meorum
Diuitias olerum uersu perfringere mecum
Infirmis diuisa licet Macedonia ramis
Spargitur, & crebris ignobile semen aristis
Sufficit, illa tamen toto reparabilis anno
Pauperiem largo solatur munere plebis
Indignæ, nec non refringere sanguinis undas
Corpore diffusas, facili solet obuia gustu.
Illa quoq; infesto uenter dum forre dolore
Turbatur fomenta super non irrita ducit
Puleium sibimet frondesq; papaueris addens

Lilium *κρίνον*

Lilia quo uersu candentia, carmine quoue
Ieiunæ macies satis efferat arida mulæ:
Quorum candor habet niuei simulachra nitoris
Dulcis odor, syluas imitatur flore Sabeas,
Non Parius candore lapis, non Nardus odore
Lilia nostra premit, nec non si perfidus anguis
Ingenitis collecta dolis serit ore uenena
Pestifero, cæcum per uulnus ad intima mortem
Corde seram mittens. pistillo lilia præstat.

Commacerare

Commacerare graui, succosq; haurire falerno,
Si quod contulum est summo liuentis in ore
Ponatur punctum, tum iam dinoscere uiros
Magnificas, huiusce datur medicaminis ultro.
Hæc & iam laxis prædest contusio membris.

Papauer.

Et cereale quidem nugarum in parte papauer
Hæc memorare placet, quod raptræ mœsta puellæ
Mater ut immensis optata obliuia mentem
Exuerent curis fertur Latona uorasse.
Hoc simul auxilio carbunculus, ater ab imo
Pectore qui rufus nimium conuoluit amarus
Oris adusq; fores, reprimi per sæpe uidetur.
Huius ad alta caput, granorum semine foetum
Protento fragiliq; solet se tollere collo.
Inq; modum mali, regio cui punica nomen
Indidit, unius patulo sub pellis amictu
Grana celebrandę uirtus plurima claudit,
Deq; sono mandentis habet formabile nomen

Sclarea.

Hic umbrosa nouos inter Sclarea uirores,
Stipite præualido assurgens, ramosq; comasq;
Altius extollit, quę quamuis rarius ulli
Quęsita auxilio, medicorum pene putetur
Effugisse manus, dulci tamen indita caldę
Et uires & odorati fermenta saporis
Præstat, eam iuxta hortensis non extima costii
Sylua latet, stomachicq; moras uentremq; salubri

Pro uocat

Prouocat auxilio, radice munere coctæ.

Menta

Nec mihi defuerit uulgaris copia mentæ
Multa per & genera & species diuersa coloresq;
Et uires, huius quoddam genus utile uocem.
Raucifonam claro rursus rehiberi canori
Possè putant, eius succos si fauce uorari
Ieiuna, quem crebra premens raucedo fatigat.
Est aliud præpingue genus huiusce fruteti
Quod iam non parui diffundat germinis umbras
Celsa ebuli sed more petens, a stipite forti
Vndiq; maiores foliorum prorogat alas.
Quis odor alter inest, pauloq; immitior haustus
Sed si qui uires, species, & nomina mentæ
Ad plenum memorare potest, sciat ille necesse est
Aut quot Erythreo uolitent in gurgite pisces
Lemnius aut altum quot in aera Mulciber ire
Scintillas uastis uideat fornacibus Aetnæ

Puleium

Non patitur cunctas angustia carminis huius
Pulei uirtutes celeri comprehendere uer su
Hoc apud Indorum tanti constare peritos
Fertur, apud Gallos quanti ualet Indica nigri
Congeries piperis, quis iam dubitare sinetur?
Hac herba plures leniri posse labores
Quam pretijs inhianter emit ditissima tantis
Gens, hebenoq; auroq; fluens, & mira uolenti
Quæq; ferens mundo, o magna laudanda Tonātis

Virtus

Virtus & ratio, nullis quæ munera terris
Larga suæ non pandit opis, quæ rara sub isto
Axe uidere soles, alijs in partibus horum
Copia tanta iacet, quantam uilissima tecum
Efficiunt, rursus quædam quæ spreta uidentur
Forte tibi, magno mercantur ditia regna
Altera ut alterius potiatur fœnore tellus.
Orbis & in toto per partes una domus sit.
Puleium quam decoctum curabit amice
Et potu & sotu stomachum (mihi crede), morantem.
Dum canimus quæ certa graui ratione tenemus,
Quædam audit a, & iam uero miscere cothurno
Fas ususcq; finit, ramum coniungito pulei
Auriculæ, ne forte caput turbauerit æstus
Solis in aërio si te perflarit apertò.
Quod nisi me currens deponere uela Thalia
Cogeret, ac tandem portus intrare moneret,
Hinc tibi multiplices poteram decerpere flores.

Apium.

Quamuis in nostris apium uilesceret hortis,
Et solido id multi prodesse sapore notarent,
Plura tamen proprijs medicamina uiribus, acri
Exhibet auxilio, cuius si trita capessas
Semina, torquentes urinæ frangere tricas
Dicitur, ipsum etiam tenero cum germine mansum
Concoquit, errantes stomachi penetralibus æscas
Corporis hunc regem turbans si nausea uexet,
Mox apium lymphâ tristi bibatur aceto,

Fassio

Passio tum celeri cedit deuicta medesæ.

Betonica.

Montibus & syluis pratis, & uallibus imis
Betonicæ pretiosa licet collectio cunctis
Pene locis superet passim, tamen hanc quoq; noster
Hortus habet, cultaq; docet mansuescere terra.
Hæc tantum meruit generali nomine laudis,
Ut si quid mea musa uelit superaddere, tandem
Mole operis deuicta sui, iam sentiat, illa
Vtilitate minus quicquid deprompserit esse.
Hanc uiridem si forte tuos coneris in usus
Carpere, siccata mæ hyemî deponere pigræ,
Turbida siue tuas oblectant pocula fauces
Seu potius longo tibi defecata labore
Dona placent, huius uirtus mirabilis herbe
Omnia sufficiet, quam quosdam pendere tantî
Nouimus, ut contra, totum si iniuriâ corpus
Impetit interius, muniri uiribus eius
Sese posse, rati, soleant haurire diebus
Continuis, hoc acre genus medicaminis almi.
Præterea caput infesto si uulnere fractum
Tabuerit, tum crebra terens imposito sacræ
Tegmina bettonicæ, statim mirabere uires
Illius, in solidum fuerit dum clausa cicatrix.

Agrimonia.

Hic quoq; Sarcocolam, cæpos que plurima passim
Vestit, & effœtis syluarum inuenta sub umbris
Nascitur, ordinibus facile est discernere pulchris.

Hæc

Hæc præter uarium lætæ uirtutis honorem,
Trita domat uentris prædium & pota dolorem.
Si quæ forte calybs infensus uulnera membris
Indiderit nostris, huius tentare iubemur
Auxilium, partiq; imponere tonsa patenti
Germina, maturum nacturi hac arte uigorem,
Si tamen addatur mordens cataplasmati acetum.

Ambrosia. ἀμβροσία

Haud procul Ambrosiã uulgo quã dicere mos est
Erigitur, laudata quidem, sed an ista sit illa
Cuius in antiquis creberrima mentio libris
Fit, dubium est multis, Medici tamen arte suapte
Hanc utcunq; colunt, tantum ue sanguinis hausta
Absumit, quantum potus ingesserit aluo.

Nepeta. καλαμίνθη

Herbarum in numero, quas hortulus ille recenti
Semper prole creat, nepetæ non segnior exit
Surculus, urticam solijs simulantibus, alto
Vertice pergratum late largitus odorem.
Hæc uarijs olim morborum accommoda curis,
Non extrema alias inter decernitur herbas.
Huius enim succus, roseo commixtus oliuo,
Efficit unguentum, læsæ quod uulnera carnis
Atq; cicatricum deformia signa nouarum

H Possè

Posse abolere aiunt, prisco reparare nitenti,
Et reuocare pilos plagæ quos forte recentis
Pestis hiulca tulit, sanie taboq; perosos

Raphanus. ραφανισ

Hinc raphanum radice potens, latoq; comarum
Tegmine sublatum, extremus facit ordo uideri.
Cuius amara satis, quatienti uiscera tussim,
Mansa premit radix, triti quoq; seminis haustus
Eiusdem uitio pestis persæpe medetur.

Rosa ροζου

Iam nisi me fessum uia longior indupediret,
Scrupeus atq; noui tereretur carminis ordo,
Debueram uiburna rosæ pretiosa metallo
Pactoli & niueis Arabum circumdare gemmis.
Hæc, quia non Tyrio Germania tingitur ostro,
Lata nec ardenti se Gallia murice iactat,
Lutea purpureis reparat crementa quotannis,
Vbertim floris, tantum qui protinus omnes
Herbarum uicisse comas, uirtute & odore
Dicitur, ut merito florum flos esse feratur.
Inficit hic oleum proprio de nomine dictum,
Quod quam sæpe fiat mortalibus utile curis,
Nec meminisse potest hominum, nec dicere quisquam.
Huic famosa suos opponunt lilia flores,

Longius

Longius horum & iam spirans odor imbuit auras:
Sed si quis niuei candentia germina fructus
Triuerit, aspersi mirabitur illicet omnem
Nectaris ille fidem celeri perisse meatu.
Hoc quia uirginitas fama subnixta beata
Flore nitet, quam si nullus labor exagitarit
Sordis, & illiciti non fregerit ardor amoris,
Flagrat odore suo. Porro si gloria pessum
Integritatis eat, fateor, mutabit odorem.
Hæc duo nanq; probabilium genera inclyta florum
Ecclesiæ summas signant per secula palmas,
Sanguine martyrij carpunt quæ dona rosarum,
Liliaq; in fidei gestant candore nitentis.
O mater uirgo, fœcundo germine mater,
Virgo fide intacta, sponsi de nomine sponsa,
Sponsa, columba. domus, regina. fidelis amica
Bello carpe rosas, læta arripe lilia pace,
Flos tibi sceptrigero uenit generamine lesse.
Vnicus antiquæ reparator stirpis & auctor.
Lilia qui uerbis uitæq; dicauit amœna
Morte rosas tingens, pacemq; & prælia membris
Liquit in orbe suis, uirtutem amplexus utranq;
Præmiaq; ambobus seruans æterna triumphis.

Dicatio Opusculi.

Hæc tibi seruitij munuscula uilia parui
Strabo tuus, Grimalde pater doctissime, seruus
H 2 Pectore

Pectore deuoto, nullius ponderis offert.
Ut cum conseptu uiridis confederis horti
Super opacatas frondenti germine malos,
Persicus imparibus crines ubi diuidit umbris,
Dum tibi cana legunt tenera lanugine poma.
Ludentes pueri, schola lætabunda tuorum,
Atq; uolis ingentia mala capacibus indunt,
Grandia conantes includere corpora palmis,
Quo moneare habeas nostri pater alme laboris
Dum relegis quæ dedo uolens, interq; legendum
Ut uitiosa feces de p̄foco, placentia firmes.
Te deus æterna faciat uirtute uirentem,
Immarcescibilis palmam contingere uitæ,
Hoc pater, hoc natus, hoc spiritus annuat almus.

τ ε λ ©.

POLYBVVS

DE SALVBRI VICTVS

ratione priuatorum. Guin

terio Ioanne Ander

naco interprete.

PRIVATOS hanc uis
uendi rationem sequi o
porter. Hyeme plus es
se, minus bibere conue
nit. Sed potioni uinum,
quam meracissimum, æ
sui panis exhibendus est. Carne potius
assa, modice oleribus utendum. Huius
modi namq; alimentis corpus & siccum
& calidum euadet. At Vere potioni ad
ñciendum, sed paulatim tamen & dilu
tius bibendum est. Cibo demendum,
eoque molli, pulte uidelicet magis quam
pane, magis oleribus utendum est. Eaz
dem lege transeundum paulatim ab assis
ad elixa. Æstate uero cibo minus duro,
& elixis. & oleribus tum crudis, tum co
ctis, potione multa corpus æget, cau
endum tamen, ne magna subito dictorum
fiat mutatio. Eo tempore aptissima sunt

H 3 pulticula

cuticula mollis, caro elixa . potio quam
dilutissima. Atque hæc ita obseruanda
sunt, ut corpus molle sit, & frigidum.
Nam id calido anni tempore, & sicco,
exuritur squalidumque redditur. Itaque
his rationibus tueri oportet. Pari au-
tem modo ex Vere in Æstatem, sicut ex
Hyeme in Ver constituere, cibis demen-
do, adiiciendoque potioni. Rursus ex
Æstate in Hyemem traducere, dum an-
nus absoluitur, expedit. Per Autum-
num cibo paulo pleniore, & sicciore uti
licet minus, sed meracius bibere. Quam
admodum, ubi Hyems bona contigerit,
meraca etiam magis & exigua portione,
cibo pleniore, & uehementer sicco uti.
Ita enim hoc frigido admodum & humi-
do tempore optima ualitudine frueris,
minusque frigus senties. Quod ad habi-
tus & ætates attinet, plenis, mollibus,
rubicundulis ob temperaturæ humidita-
tem siccior uictus ex usu est. Gracili-
bus, duris, rufis, & nigris humidior.
Nam huiusmodi corpora sicca sunt. Iu-
uenibus autem rarior & humidior, quo-
rum ætas sicca est, & corpora magis in-
duruerunt. Senibus magna ex parte sic-
cior aptus est. Siquidem humidus, molles
&

& frigidi sunt. Proinde habitus & ætatis, & temporis anni ratione, uitæ modum instituire oportet, qui præsentibus & calor, & frigori contrarius existat. Sic enim potius sani degemus. Per hyemem celeriter ambulandum, æstate conquietendum est, aut non in sole ambulandum.

Obesibus cita ambulatio, gracilibus lenta conuenit. Per æstatem frequenti balneo, hyeme raro utendum est, idque magis tenuibus, quam plenis. Eo quoque tempore corpus ueste pura, per æstum uili læcerna uelandum est. Obesi, qui graciles fieri cupiunt, labores uniuersos ieiuni subibunt, & sudantes adhuc, necdum refrigerati cibum assument, uinum temperatum, & non perfrigidum prius bibent, epulæ, sesamum, atque id genus alimenta dulcia sunt, eaque copiosa. Sic enim uel paucissimis bellarijs saturantur. Semel die cibus assumptus, rarum balneum, lectus per æstatem terra, hyeme durum cubile, sine uestibus obambulatio, quanta maxime fieri potest, conducit. Qui res naves se implere uolunt, præter alia, quæ plenis contraria facient, modice ieiuni exerceri debent. Vomitu uero, & uenis

uentris defectione a medicamento petita
sic utendum est. Sex hybernis mensibus
uomere utile est. Nam & pituitæ plus,
& capitis grauitas subest. Ad hæc do-
lor præcordia exercet. Deiectionis æ-
state usus est. Tum enim æstus biliosum
corpus reddit, grauitates lumbos fatigant,
& genua calore infestantur, uentris ori-
untur tormina, & distorsiones. Iam ue-
ro superiores corporis partes per inferior-
res purgandæ sunt. Deiectio autem
plentioribus & humidioribus a medica-
mento magis salso, siccioribus autem, &
tenuioribus, & imbecillis a pinguiore,
crassioreque petatur. Pingue igitur &
crassum est lac, aqua excicere cocta, atq;
hoc genus alia, tenue & salsum olus, aqua
marina, reliquaq; huiusmodi. Vomitus
prouocandi hoc pacto sunt. Crassio-
res ieiuni, & cursu, citaque ambulatione
exercitati medio die uomere debent. Pos-
tui sumant hyssopi sesquicyathum, aquæ
congio intriti, eumq; totum bibat, aceto
saleq; adiecto, quo edulcescat. Primum
lente, mox citius potandum est. Tenuio-
res, magisq; imbecilli a cibo uomitum ita
mouebunt. Loti calida, meri cyathos
tres bibent, dein epulas uarias assument,
uerum

uerum sine portione, neq; post has bibendū
dum est. nisi tanto interuallo. quanto stas
dia quatuordecim expedias, post uinis tri-
bus commissis utendum est, austero. dul-
ci, & acri. Primum meracius & modice
paulatimq; bibere postea dilutius, liber-
ralius, & citius conuenit. Qui uomeres
bis in mense uult, melius consulet, si bis
duo continuerit, quam si post quintum
decimum diem uomuerit. Alij secus fa-
ciunt. Qui post epulas uomere uolunt,
uel quibus aluus astricta est, his omnibus
die sæpius, uariosq; cibos esse, tum uina bis-
na, aut terna bibere expedit. Quibus uo-
mitus non est utilis, uenter autem sanus est,
his contraria superioribus conueniunt.
Pueris calida lauatio longo tempore ap-
ta est, uinum dilutius, neq; omnino frigidum.
Hoc autem exhibendum est, quod
uentrem minime attollit. perturbatq; &
inflationes parit. Quæ omnia conducunt
ne conflitentur, sed maiores, coloratio-
resq; fiant. Mulieribus siccior uictus
ex usu est. Etenim cibus siccus, potio me-
racior, carne mollibus idonea est. ad hæc
secundis. & sæturi nutriendo potior est.
Qui corpus exercent, per Hyemem curs-
rere & coluictari debent. Æstate luctans

H s dum

luctandum modice, currendum nihil est.
In frigore multa ambulatio conuenit.
Qui cursu fatigantur, luctari debent. Qui
ex lucta fatigationem sentiunt, his curren-
dum est. Quibus exercitatis, uentris
proflua oboriuntur, & cruda incoctaque
deijciuntur, ijs exercitiorum pars tertia,
ciborum dimidia prorsus demenda est.
Quippe uenter eorum copiam continen-
do non est. Ad hoc panem quam maxi-
me assum ex uino esse oportet, bibere ue-
ro nimis quam modice, sed meracius.
Semper autem post cibum conuiuere
re, qui semel die tunc assumendus est.
Hac enim ratione uenter sibi commissa
maxime confouet, mutatque. Accidunt
huiusmodi profluvia potissimum ijs, quæ
ex uictus consuetudine carnem densam
acquisierunt. Nam uenæ densiores ali-
menta non recipiunt. Atqui tales in eos-
dem habitu subsistere diu non possunt, sed
in alterutram partem declinant. Qui ra-
riores cute sunt, & hirsuti magis, carnis
esum ex facili admittunt, labores magis
sustinent, diuque bono corporis statu fru-
untur. Qui cibos postero die eructant,
& præcordijs dolent, ijs ueluti crudis ad-
huc cibus, diutius dormiendum est, no-
num

nonum genus laboris subeundum est.
Vinum meracius, largiusque bibere oportet, cibis uti paucissimis. Quippe cō fiat uentriculum imbecillitatis frigorisque uitio ciborum copiam concoquendo non esse. Qui siti premuntur, parcius edent, minusque laborabunt, uinum dilutum, simul & frigidissimum bibent. Quos dolores uiscerum infestant, uel ex labore, uel alia quadam ambulatione. sine cibis recreandi sunt, modica potio conuenit, maximeque ea quæ moueat urinam, quo uenæ ex uisceribus prodeuntes, repletæ non distendant. Nam hinc inflationes febresque oriuntur.

FINIS.

ARISTOTE

LIS PROBLEMAT

Quæ ad stirpium genus, &
oleracea pertinent.

Vr aquam falsam apiū
recipit, porrum recusat,
An q̄ alterius radix im-
becilla, alterius ualida
est. Impatibilis autem,
quod ualidius.

Cur in prouerbio est. Mentam belli tē-
pore, neq; edito, neq; serito. An quia mēta
refrigerare corpa potest, ut corruptione
constat seminis genitalis, id autem ipsum
aduersum omnino est, ad fortitudinem,
atq; animositatē quamuis genere sit idem.

Cur aliqua fructu uacent cum florem
habeant, ut cucumer. cucurbita, malus pus-
nica. An his fructus. non deest, sed ipsa pro
fructibus habentur, quibus flos insidet.
Fructus enim id est, quod florem gerit.
Cucumeri autem florem inhærere perspi-
cum est.

Cur.

Cur eorum, quæ terra gignit, alia cocta
alia cruda sūt cibo idonea. An quibus succo
æsculenti non protinus est, his decoctis dulcis
or redditur a calore. Quibus autem sapor
uel protinus gratus consistit, hæc etiam cru
da hæsitantur.

Cur alia elixa, alia assa melius ædi poss
sint. An quæ humidiora non eatenus humect
ari, sicciora non amplius exiccari oportet
elixa autem humidiora, mollioraque omnia
redduntur, quæ uero minus humida sunt,
hæc igne confecta, sicciora prorsus, euadunt

Cur alia æsculenta, alia inæsculenta expe
riamur. An cause succus est. Quod enim &
ignis expers, succum continet immitem, &
igne confectum nihilominus redditur, hoc
cibo ineptum penitus est, quod autem suc
co æsculento quidem, sed uehementiusculo
constat, hoc pro condimento recipimus,
quod enim exiguo corpore uim magnam
obtinet, id naturam condire potest amplio
rum æsculentorum

Quam ob causam stirpium aliarum ad semē
usque uiuere tantummodo possint, deinde cum
femen tulerunt, exarescant, ut genus herbarum,
& quæ olera nominamus, aliarum non, sed sæ
pepius

sæpius fructificare solitæ sint. Ipsarū etiā
uiuentiū ad semen usq; ferendū, cū magna
pars annua sit genus apij, qd' ab equo hips
poselinū appellatū est, quasi equapiū dixer
ris. anno postero fructū affert, cūq; attulit,
exarescit, cur ita, an oīa eatenus uigēt ætate,
quatenus semine quoq; ualeant, nam et ho
mines ad annū trigelimū usq; pficiūt, aut
copia, aut crassitudine. Vbi autē semē ferre
nō amplius possūt, mō stirpiū obarescunt,
atq; senescūt, quāquā alia ocyus. alia serius
occidūt. Idq; portione, sed quā ob causam
alijs longū uitę spatiū, alijs breue datū est,
porro alterius interest disputationis decla
rare, sed cū omnibus finis, ac terminus sit p
fectio seminis, quibus uita breui tēpore cō
tinet, hæc semel aut certe nō sepe. Quæ autē
esse lōgeua natura uoluit, hæc sæpe fructifis
care necesse est, Quāobrē quæ imbecillima
sūt ferre nō plus ualeāt, quā semel, tū exares
cant necesse est, ac eorū ipsorū alia anno pri
mo simul & semen reddere, et uitam exple
re nature ratio fācit, alia postero, ut equaps
piū. Quæ uero preualida surgūt. hæc an
nis plusculis post fructificare incipiūt,
diucq; uita m agere possunt. fructū
ficareq; sæpius. ut arbores.

Argentorati per Henricum Sybold.

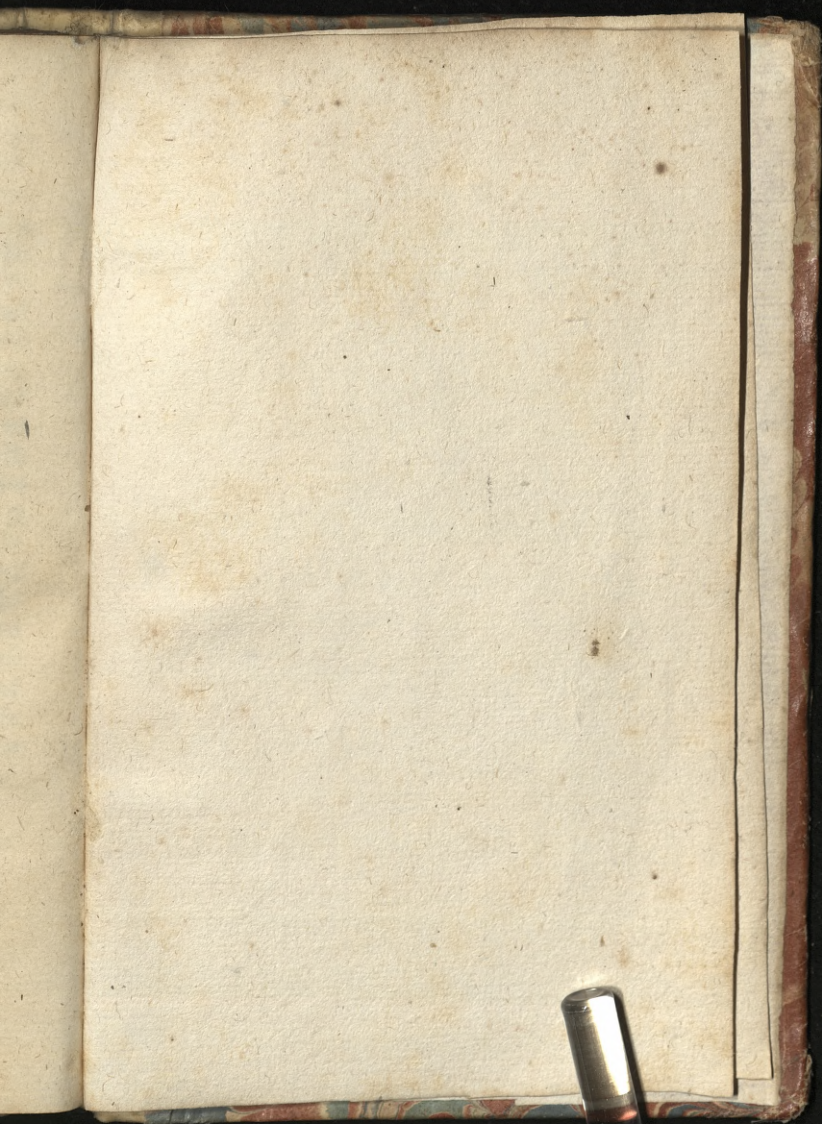
Anno M.D. XXX.

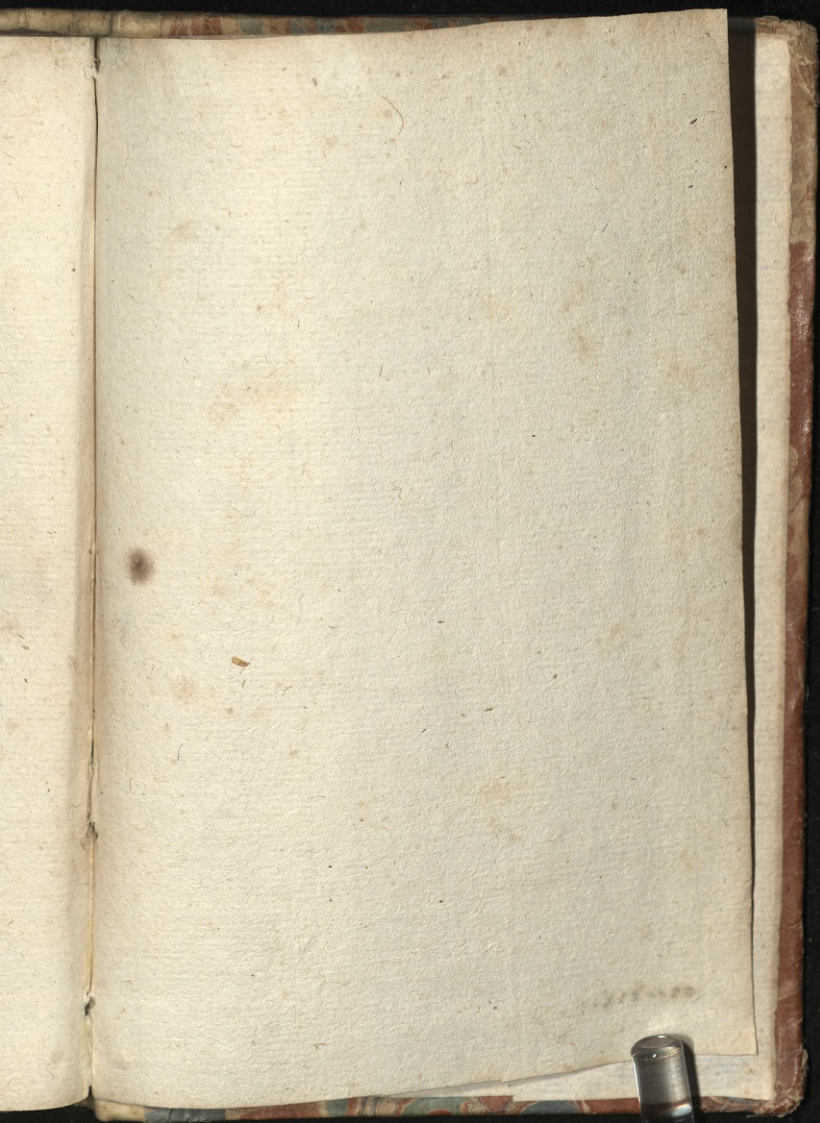
m
na
p
ce
lit,
te,
no
ut
re
it,
us
m
st,
as
p
tē
v
a
s
i
e
s

1711

Registrato

BIBLIOTEKA KÓRNICKA

13934

